

Begrenzing

Natuurdoelen en beheerspakketten

Beheer

Aankoop, inrichting en beheer van natuur en landschap

Natuurgebiedsplan Zeeland 2001

Aankoop, inrichting en beheer van natuur en landschap

Natuurgebiedsplan Zeeland 2001

Natuurgebiedsplan, Landschapsgebiedsplan en Beheersgebiedsplan voor de provincie Zeeland

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 6 november 2001

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
A. WAAR?	6
2. Begrenzing	6
2.1. Beleidskader	6
2.2. Zeeuwse uitwerking van het Natuurbeleidsplan	6
2.3. Uitgangspunten voor de begrenzing van de Zeeuwse EHS	7
2.4. Begrenzing natuurgebieden (SN)	8
2.5. Begrenzing agrarische beheersgebieden (SAN)	9
B. WAT en HOE?	11
3. Natuurdoelen en beheerspakketten	11
3.1. Inleiding	11
3.2. Natuurdoelen voor de Zeeuwse EHS	11
3.2.1 Toewijzing van natuurdoelen	11
3.2.2 Overzicht natuurdoelen	12
3.2.3 Overige doelstellingen	12
3.3. Beheerspakketten	13
3.3.1 Functie van beheerspakketten	13
3.3.2 Toewijzing van beheerspakketten	13
3.3.3 Totale oppervlakte beheerspakketten voor SN en SAN	15
3.3.4 Beheerspakketten landschap en recreatie	15
3.4. Inrichtingssubsidie	15
3.5. Subsidie effectgerichte maatregelen	16
3.6. Bijzondere bepalingen	16
3.6.1 Overgangsbeheer	16
3.6.2 Doelmatigheidstoets	16
3.6.3 Grondsoort	16
C. WIE?	17
4. Beheer	17
4.1. Uitgangspunten	17
4.2. Particulier beheer als alternatief voor eindbeheer	17
4.3. Criteria voor particulier beheer	18

BIJLAGEN

Tekstbijlagen en tabellen

1. Lijst met de natuurdoeltypen voor Zeeland	20
2. Oppervlakte natuurdoelen voor de Zeeuwse EHS	21
3. Natuurdoelen en subdoelen voor grote, natuurlijke natuurgebieden	22
4. Lijst met grote, halfnatuurlijke natuurgebieden	23
5. Beheerspakketten voor natuurgebieden SN (incl. landschapspakketten)	24
6. Beheerspakketten voor agrarische beheersgebieden SAN (incl. landschapspakketten)	25
7. Beheerspakketten recreatie	26
8. Natuurdoelen en bijbehorende beheerspakketten voor natuurgebieden (SN)	27
9. Natuurdoelen en bijbehorende beheerspakketten voor agrarische beheersgebieden (SAN)	28
10. Totale oppervlakte van beheerspakketten voor natuurgebieden (SN)	29
11. Totale oppervlakte van beheerspakketten voor agrarische beheersgebieden (SAN)	30
12. Overgangsbeheer RBON-SAN	31
13. Kwetsbare natuurwaarden waarvoor ontheffing voor openstelling kan worden verleend.....	32
14. Ruime-jas begrenzing faunaranden	33

Kaartbijlagen

15. Begrenzing WCL Zak van Zuid-Beveland	35
16. Invloedssferenkaart	36

Losse kaarten

17. Kaarten met begrenzing Zeeuwse EHS
18. Overzichtskaart natuurdoelen voor de Zeeuwse EHS
19. Kaart ruime-jas begrenzing faunaranden

Natuurgebiedsplan Zeeland 2001

In dit natuurgebiedsplan worden de natuurgebieden, beheersgebieden en landschapsgebieden van Zeeland begrensd. Voor de begrensde gebieden worden vervolgens de natuurdoelstellingen en de daarbij behorende beheerspakketten vastgesteld. Tenslotte wordt duidelijk gemaakt voor welke gebieden agrarisch natuurbeheer of particulier natuurbeheer de voorkeur heeft en waar verwerving ten behoeve van een terreinbeherende organisatie wordt nagestreefd. Dit natuurgebiedsplan vormt het toetsingskader voor het toepassen van de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN) en de Subsidieregeling Natuurbeheer (SN) in de provincie Zeeland. De uitvoering van deze beide subsidieregelingen is in handen van de Landelijke Service bij Regelingen (LASER) en de Dienst Landelijk Gebied.

- * Voor informatie over dit natuurgebiedsplan kan men contact opnemen met het Informatiecentrum van de Provincie Zeeland (0118-631400).
- * Voor informatie over de mogelijkheden van agrarisch natuurbeheer in Zeeland kan men contact opnemen met het Steunpunt Agrarisch Natuurbeheer bij de ZLTO in Goes (0113-247700).
- * Voor informatie over de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer en de Subsidieregeling Natuurbeheer en voor het aanvragen van een beheersovereenkomst kan men contact opnemen met LASER in Roermond (0475-355525). Algemene informatie over de beide subsidieregelingen is ook te vinden op de web-site van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij op <http://www.minlnv.nl/regelingen>.

De in dit natuurgebiedsplan genoemde bedragen en bepalingen uit de beide subsidieregelingen zijn aan verandering onderhevig. Voor de actuele gegevens kan men de bovengenoemde web-site raadplegen of contact opnemen met LASER in Roermond.

1. Inleiding

Op 1 januari 2000 is het Programma Beheer in werking getreden. Dit betekent, dat de subsidiëring door de rijksoverheid van het beheer van natuur en landschap fors gewijzigd is, zowel wat betreft de uitgangspunten als ook het instrumentarium. In het verleden ontbrak de directe koppeling tussen middelen en doelen. Er was sprake van een "input"-benadering, waarbij een bedrag per organisatie beschikbaar werd gesteld zonder dat dit exact te herleiden was tot werkelijke kosten, die gemaakt moesten worden om concrete natuurdoelen (de "output") te realiseren. In het nieuwe beleid ligt het accent voortaan op de output-sturing.

Daarnaast is er duidelijk maatschappelijke behoefte om de participatie aan het natuurbeheer te verbreden. Naast de drie gangbare natuurterrein beherende organisaties (Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, de Provinciale Landschappen) wordt het gewenst geacht om ook particulieren, zoals boeren en landgoedeigenaren, meer mogelijkheden te bieden om zelf het beheer te voeren. Dat betekent dus meer ruimte voor particulier natuurbeheer op eigen grond, waarbij de realisering van het natuurbeleid en een duurzaam natuurbeheer uitgangspunten zijn. Tenslotte is er een duidelijke behoefte om de veelheid aan regelingen voor natuur en landschap te clusteren in een beperkt aantal samenhangende subsidieregelingen.

De outputsturing, het particulier natuurbeheer en het opschonen van de regelgeving hebben via het Programma Beheer geleid tot twee nieuwe subsidieregelingen voor het beheer van natuur en landschap in heel Nederland: de Subsidieregeling Natuurbeheer 2000 (SN) voor natuurgebieden en de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN) voor agrarische beheersgebieden. Deze zijn op 30-12-1999 gepubliceerd in de Staatscourant en formeel vanaf 1 januari 2000 van kracht geworden. Oude regelingen, zoals de Regeling Beheersovereenkomsten en Natuurontwikkeling (RBON) en de Functiebeloning Bos en Natuurterrein zijn daarmee vervallen.

Als regionaal, gebiedsgericht toetsingskader voor de nieuwe subsidieregelingen dient er door de provincie een Natuurgebiedsplan opgesteld te worden. Hierin geven Gedeputeerde Staten concreet aan **waar** natuur en landschap ontwikkeld en beheerd moeten worden (de begrenzing), **wat** er aan natuur en landschapswaarden moet komen (de natuurdoelen), **hoe** die beheerd moeten worden (de beheerspakketten) en **wie** daarbij de beoogde beheerder is (wel of geen particulier beheer).

Het Natuurgebiedsplan betreft de bestaande en nieuwe natuurgebieden en de gebieden met agrarisch natuurbeheer in heel Zeeland. De bestaande en toekomstige multifunctionele bossen zijn buiten beschouwing gelaten, voorzover zij geen

deel uitmaken van bestaande natuurgebieden. Voor het bosbeleid wordt verwezen naar de Provinciale Bosnota Zeeland (Provincie Zeeland, 1995). Ook de ecologische verbindingsszones maken geen deel uit van het Natuurgebiedsplan. Hiervoor wordt verwezen naar de provinciale Nota natte ecologische verbindingsszones (Provincie Zeeland, 1996) en het 10-puntenplan "Werk in uitvoering" (Provincie Zeeland, 2000), actiepunten 3.

Het Natuurgebiedsplan dient als toetsingskader voor het toekennen van subsidies op grond van beide subsidieregelingen (SN en SAN) aan Natuurmonumenten, Het Zeeuwse Landschap en particulieren. Voor Staatsbosbeheer geldt dit voortsnog met name voor nieuwe natuurgebieden, waarbij getoetst wordt aan de landelijke natuurdoeltypenkaart, die afgestemd is met de provinciale natuurdoelenkaart. Daarnaast zijn met Staatsbosbeheer over de aansturing en financiering van het totale natuurbeheer door Staatsbosbeheer op rijksniveau aparte afspraken gemaakt.

In het Natuurgebiedsplan wordt naast de begrenzing en de natuurdoelen van de natuurgebieden en beheersgebieden ook ingegaan op de mogelijkheden van de nieuwe subsidieregelingen voor landschapsbeheer, recreatief medegebruik, inrichtingsmaatregelen voor natuurontwikkeling en effectgerichte maatregelen voor verbetering van de milieukwaliteit. Het Natuurgebiedsplan heeft daarmee de formele status van Natuurgebiedsplan, Beheersgebiedsplan en Landschapsgebiedsplan voor geheel Zeeland.

De vastgestelde begrenzingen van de Zeeuwse uitwerking van het Natuurbeleidsplan (Provincie Zeeland, 1991) zijn met enige aanpassingen in het Natuurgebiedsplan overgenomen. De voorlopige provinciale natuurdoeltypenkaart krijgt via dit Natuurgebiedsplan formele status als toetssteen voor het beheer en het behaalde resultaat. Dit betreft zowel de overzichtskaart met natuurdoelen (bijlage 18 van dit natuurgebiedsplan) als ook het achterliggende document "Inventarisatie Natuurdoelen voor de Zeeuwse EHS" (Provincie Zeeland, 2000). En tenslotte worden de criteria beschreven, waarmee getoetst kan worden waar particulier beheer gewenst is en waar eindbeheer door Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten of Het Zeeuwse Landschap de voorkeur heeft. De vigerende invloedssferenkaart voor terreinbeherende organisaties blijft van kracht.

Het vaststellen van het Natuurgebiedsplan Zeeland met de daarbij behorende quota voor begrenzing van gebieden, natuurdoelen en beheerspakketten past binnen de landelijke afspraken tussen rijk en provincies over de gewenste kwaliteit

en omvang van de Nederlandse natuur. Vanuit een gezamenlijke doelstelling van beide overheden worden de provinciale en landelijke natuurdoeltypenkaarten op elkaar afgestemd. Op basis van deze kaarten zullen vervolgens afspraken worden gemaakt over de verdeling van middelen voor aankoop en beheer. Op landelijk niveau verloopt dit via het zgn. "sturingsmodel" (verdeling over de verschillende provincies), binnen de provincie wordt dit verder uitgewerkt in het Provinciale Uitvoeringsprogramma (PUP).

Het Natuurgebiedsplan heeft als officieel toetsingskader voor de nieuwe subsidieregelingen derhalve een sterk formeel karakter. Daarbij is het onvermijdelijk dat, conform de diverse bepalingen van beide subsidieregelingen, op een nogal technische wijze een aantal zaken officieel vastgelegd worden. De uitgangspunten van de Zeeuwse uitwerking van het Natuurbeleidsplan, zoals die gehanteerd zijn bij de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), blijven ook in de nieuwe vorm onverkort van kracht. Nieuw is, dat nu expliciet aangegeven wordt tot welke concrete resultaten het natuurbeheer moet leiden en of daarbij particulier natuurbeheer mogelijk is. Het Natuurgebiedsplan treedt in de plaats van de vastgestelde Beheers- en Begrenzingsplannen, het Beheersgebiedsplan akker-

randen 2000 en van de Nota Veiligstelling Natuurgebieden (Provincie Zeeland, 1990), de zgn. "provinciale aankoopnota". Overigens geldt hierbij als uitgangspunt, dat alle bestaande beschikkingen en overeenkomsten (RBON, SAN, SN) kunnen worden uitgediend gedurende de looptijd van het contract.

Het Natuurgebiedsplan is een momentopname en gebaseerd op de huidige ecologische inzichten en haalbaarheid. Daarnaast is het afgestemd met het overige groene beleid van de diverse overheden (provincie, rijk, Europa) en met het vigerende integrale beleid voor water, milieu en ruimtelijke ordening. Indien nieuwe kennis of beleidsontwikkelingen (bijvoorbeeld Europese wetgeving, Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening, Structuurschema Groene Ruimte 2, Natuur voor Mensen) een aanpassing gewenst of noodzakelijk maken, zal het Natuurgebiedsplan gewijzigd worden.

Met het vaststellen van dit Natuurgebiedsplan wordt invulling gegeven aan het Zeeuwse provinciale natuurbeleid, zoals dat vastgelegd is in het 10-puntenplan "Werk in uitvoering" (Provincie Zeeland, 2000). Dit betreft met name de actiepunten Ecologische Hoofdstructuur (actiepunt 1), Agrarisch natuurbeheer (actiepunt 5) en Natuur en water (actiepunt 8).

2. Begrenzing

2.1. Beleidskader

De Zeeuwse Ecologische Hoofdstructuur (EHS) bestaat uit bestaande "traditionele" natuurgebieden, "nieuwe" natuurgebieden, waar functiewijziging van landbouw naar natuur plaatsvindt via natuurontwikkeling, beheersgebieden, waar natuur en landbouw verweven zijn, en ecologische verbindingszones (nat en droog). De Zeeuwse EHS omvat alle wezenlijke natuurwaarden, zowel buitendijks als binnendijks.

Het grootste deel van de Zeeuwse EHS ligt **buitendijks**: de bestaande natuurwaarden in de Deltawateren en de Voordelta. Hier speelt vooral de wettelijke bescherming en bij de schorren ook de aankoop en het beheer. In voorliggend Natuurgebiedsplan worden voor het hele buitendijkse gebied de natuurdoelen aangegeven. Wat betreft aankoop en beheer zijn op de invloedssferenkaart (bijlage 16) alleen voor de direct aanliggende slikken en schorren de invloedssferen vastgelegd, in het verlengde van het gevoerde beleid van de Nota Veiligstelling Natuurgebieden (Provincie Zeeland, 1990). Met name voor de schorgebieden, waar een actief beheer nodig is, wordt aankoop gewenst geacht. De aankoop van de slikken, platen en ondiep water heeft veel minder prioriteit en is niet aan de orde bij staatseigendom. Over de toegevoegde waarde van het beheer door terreinbeherende organisaties in deze gebieden wordt al enige tijd gediscussieerd. Afhankelijk van de uitkomst van dit overleg kan mogelijk de invloedssferenkaart aangepast worden om het beheer buitendijks verder te reguleren.

Binnendijks zijn alle instrumenten van het natuurbeleid van toepassing: wettelijke bescherming, beheer, aankoop en natuurontwikkeling. De begrenzing van de bestaande, traditionele natuurgebieden en de verdeling van aankoop en beheer (de "invloedssferenkaart") is in 1990 vastgelegd in de Nota Veiligstelling Natuurgebieden. De begrenzing van de nieuwe natuurgebieden is vastgelegd bij de Zeeuwse uitwerking van het Natuurbeleidsplan.

Op de kaarten van de EHS staat slechts een deel van de binnendijken aangegeven (eigendom natuurorganisaties, beheersgebieden). In het verlengde van de Nota Veiligstelling Natuurgebieden blijven alle binnendijken aankoopwaardig als traditioneel natuurgebied. Soms is er sprake van een combinatie met de functie Waterstaat. Conform het Streekplan Zeeland (Provincie Zeeland, 1997) is dan de waterstaatsfunctie primair. Waar deze komt te vervallen staat de natuurfunctie van de dijk weer voorop. In de praktijk worden met name dijken aangekocht in de zgn. dijken-concentratiegebieden, zoals de Zak van

Zuid-Beveland, dan wel ter afronding van bestaande of nieuwe natuurgebieden. Daarnaast is een aantal dijken in het verleden begrensd als beheersgebied (RBON), teneinde op een deel van de graslanddijken agrarisch natuurbeheer mogelijk te maken als "interim-maatregel". Vooralsnog wordt dit beleid voortgezet. Naar aanleiding van het dijkenactieplan (in voorbereiding) zal bezien worden of de aankoop en het beheer van de binnendijken verder gereguleerd moeten worden (actiepunt 3 van het 10-puntenplan "Werk in uitvoering").

2.2 Zeeuwse uitwerking van het Natuurbeleidsplan

In de periode 1991-1994 is de begrenzing van de Zeeuwse Ecologische Hoofdstructuur (EHS) door Gedeputeerde Staten vastgesteld bij de Zeeuwse uitwerking van het Natuurbeleidsplan (NBP). Vertrekpunt was het landelijke Natuurbeleidsplan (Ministerie van LNV, 1990) met daarbij een zeer globale landelijke kaart van de EHS en een oppervlakte te begrenzen hectares. Door het ministerie van LNV is aan Zeeland toegekend 3009 ha beheersgebied-Relatienota, 3247 ha reservaatgebied-Relatienota en 2125 ha natuurontwikkelingsgebied. Na een uitgebreide voorlichtings- en inspraakronde in heel Zeeland heeft de provincie deze quota "gebiedsdekkend" formeel begrensd in het Beheers- en Begrenzingenplan Noord-Zeeland (1993), Walcheren (1993), Zeeuwsch-Vlaanderen (1993) en de Bevelanden (1994). Daarna zijn er nog enkele aanvullende kleinere begrenzingen vastgesteld, namelijk het Begrenzingenplan Binnendijken Noord-Zeeland (1996) en Binnendijken Zeeuwsch-Vlaanderen (1996), het Begrenzingenplan Schouwen West (1998), het Beheersplan Akkerranden (1999), het Beheersgebiedplan Akkerranden (2000) en diverse kleine planwijzigingen ex art.17 RBON. Afgezien van een beperkte strategische reserve zijn hiermee de Zeeuwse quota formeel begrensd. Al deze begrenzingen komen te vervallen met de vaststelling van dit Natuurgebiedsplan.

Na de formele vaststelling van de begrenzing zijn er op grote schaal beheersovereenkomsten afgesloten en zijn er gronden verworven en als natuurgebied ingericht. Hierbij is zo veel mogelijk een gebiedsgerichte aanpak gevolgd, met name via diverse landinrichtingsprojecten met het oog op een integrale planvorming en efficiënte uitvoering.

Samenwerking met alle partijen in het buitengebied en het streven naar consensus heeft bij de hele Zeeuwse uitwerking van het NBP vanaf het begin voorop gestaan. Het zeer constructieve

ve overleg via de PCBL/PCGR en het oprichten van de Commissie Nabuurschap zijn hiervoor illustratief.

Ondanks de diverse bezuinigingen op de rijksbudgetten voor aankoop en inrichting ligt de realisatie van de Zeeuwse EHS goed op schema. Met name de snelle Zeeuwse begrenzing en goede samenwerking in de regio hebben het mogelijk gemaakt om maximaal gebruik te maken van de beschikbare middelen en de onderuitputting elders.

2.3. Uitgangspunten voor de begrenzing van de Zeeuwse EHS

De uitgangspunten voor de Zeeuwse uitwerking van het NBP zijn door Gedeputeerde Staten vastgelegd in het Voorontwerp voor begrenzing (11/1991). Zij zijn ook voor het voorliggende Natuurgebiedsplan onverminderd van kracht. Samengevat betreft het de volgende uitgangspunten voor begrenzing:

- * De versterking en ontwikkeling van natuurwaarden dienen gericht te zijn op het realiseren van duurzame ecosystemen van (inter)nationaal belang.
- * Voorop staan de typisch Zeeuwse kwaliteiten, zoals de overgangszones van land en water, zout en zoet, klei en zand. Juist in deze gradiënten liggen de grootste natuurlijke potenties.
- * Het accent ligt derhalve bij de ontwikkeling van de karakteristieke natte natuur in de verschillende Zeeuwse landschapstypen (de duinen, de deltawateren, de poelgebieden en de kreken).
- * Er dient zoveel mogelijk sprake te zijn van een eigen waterhuishouding, die geheel gericht is op de natuurfunctie. Begrenzing en watersysteem dienen waar mogelijk samen te vallen.
- * Door het kiezen van logische topografische begrenzingen kan de randlengte met direct aangrenzend landbouwgebied beperkt te worden, waardoor er minder kans is op problemen met nabuurschap.
- * Met het oog op duurzame, natuurlijke processen moet er gestreefd worden naar zo groot mogelijke, aaneengesloten natuurgebieden. Met logische afrondingen en het opheffen van enclaves kan versnippering tegengegaan te worden. Bij de begrenzing ligt het accent dan ook op uitbouw van al bestaande natuurgebieden, dan wel het creëren van forse nieuwe kerngebieden.
- * De afzonderlijke natuurkerngebieden dienen zoveel mogelijk onderling verbonden te worden met droge en natte ecologische verbindingzones. Hierdoor ontstaan op termijn regionale ecologische netwerken met grotere potenties voor behoud en ontwikkeling van kritische soorten.

Daarnaast zijn er duidelijke bestuurlijke afspraken gemaakt. Dit betreft met name de vrijwilligheid voor de eigenaar/gebruiker, zowel bij verkoop als ook het sluiten van overeenkomsten, de aankoopplicht van de overheid, het voorkomen van planologische schaduwwerking en het respecteren van de bestaande agrarische functie, inclusief de daarbij behorende planologisch goedgekeurde ontwikkelingsmogelijkheden.

Concreet betekent dit, dat de eigenaren van gebieden die in dit Natuurgebiedsplan begrensd zijn als “nieuw natuurgebied”, door het Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) benaderd zullen worden om hun gronden te verkopen. Of de eigenaar dit vervolgens ook doet is een kwestie van vrijwillige keuze, die door de overheden niet afgedwongen zal worden. Tegelijkertijd heeft BBL wel een aankoopplicht als begrensde gebieden te koop worden aangeboden, indien voldaan wordt aan het prijsbeleid van BBL.

Ook planologisch heeft het principe van vrijwilligheid zijn doorwerking. Conform het Streekplan Zeeland worden begrensde “nieuwe natuurgebieden” aangegeven als gewenste ontwikkelingsrichting. Ook in het bestemmingsplan kunnen deze gebieden vervolgens worden aangeduid als “natuurontwikkelingsgebied”, dat wil zeggen, dat de normale geldende agrarische bestemming van kracht blijft met daarbij een wijzigingsmogelijkheid richting natuur. De bestemming “natuur” treedt pas in werking, als de nagestreefde natuurfunctie ook gerealiseerd kan worden, en dat is pas na verkoop van de gronden op vrijwillige basis.

Indien de eigenaar niet wil verkopen, blijft dus de vigerende agrarische functie en bestemming van kracht, inclusief alle daarbij behorende planologisch goedgekeurde ontwikkelingsmogelijkheden. Wel geldt een planologisch “globaal waarborgingsbeleid”, waardoor andere functies dan landbouw en natuur worden uitgesloten. Hierdoor worden onomkeerbare ingrepen, die natuurontwikkeling in de toekomst onmogelijk zouden maken, uitgesloten.

Bij de realisatie van nieuwe natuurgebieden dient overlast tussen de nieuwe burens landbouw en natuur voorkomen te worden. Dit kan door een logische begrenzing, een goede inrichting en een adequaat natuurbeheer. Mochten er zich onverhoopt toch nog problemen voordoen, dan dienen deze allereerst door goed overleg tussen de boer en de lokale natuurbeheerder opgelost te worden. Indien dit niet leidt tot een bevredigende oplossing kan uiteindelijk de zaak voorgelegd worden aan de provinciale Commissie Nabuurschap (een subcommissie van de PCGR).

Bij de inrichting van nieuwe natuurgebieden wordt rekening gehouden met de agrarische omgeving. Met name het instellen van een eigen ecologisch gerichte waterhuishouding mag niet leiden tot overlast (vernatting, verdroging) voor het aanliggende agrarische gebied.

Tot daadwerkelijke inrichting zal worden overgegaan als een zodanig aaneengesloten deel verworven is dat inrichten ecologisch efficiënt is en er geen overlast optreedt voor het nog niet verworven deel.

Tenslotte kan nog opgemerkt worden, dat natuurgebieden die aangelegd worden na 1988 niet vallen onder de zgn “ecologische richtlijn” (Interimwet Ammoniak en Veehouderij).

Op grond van bovengenoemde uitgangspunten en afspraken is de EHS begrensd bij de Zeeuwse uitwerking van het NBP. Voor het Natuurgebiedsplan zijn zij nog steeds geheel relevant. De eerdere NBP-begrenzing wordt dan ook in principe één op één overgenomen.

Slechts voor een beperkt aantal gebieden is op basis recente ontwikkelingen of nieuwe inzichten een nieuwe dan wel een aangepaste begrenzing vastgesteld.

2.4. Begrenzing natuurgebieden (SN)

In het Natuurgebiedsplan worden de reeds formeel begrensde reservaatsgebieden-Relatienota en natuurontwikkelingsgebieden overgenomen als begrensde "nieuwe natuur". Samen met de bestaande natuurgebieden (de zgn. "traditionele natuurgebieden") komen zij in aanmerking voor toepassing van de Subsidieregeling Natuurbeheer (bijlage 5).

In aanvulling hierop wordt in voorliggend Natuurgebiedsplan het hele grondgebied van de provincie Zeeland aangewezen als "ruilgebied". Dit biedt de mogelijkheid om ook buiten de begrensde gebieden gronden te verwerven, met de bedoeling om deze uit te ruilen met begrensde gebieden. Dit kan sterk bijdragen aan een optimale ruimtelijke afstemming van landbouw en natuur, zoals dit al vele jaren in de diverse landinrichtingsprojecten in praktijk wordt gebracht.

Ten opzichte van de begrenzing van het NBP zijn er 49 (kleinere) wijzigingen binnen de categorie "nieuwe natuur" (SN) doorgevoerd en in de definitieve kaarten verwerkt (bijlage 17). Bij deze wijzigingen van de begrenzing hebben de volgende aspecten een rol gespeeld:

a. Verdere afronding bestaande natuurgebieden

Uit diverse evaluaties (Natuurbalans e.d.) blijkt, dat voor een werkelijk duurzame EHS in Nederland er naar gestreefd moet worden om de natuurgebieden zo robuust mogelijk te maken. Hoewel het natuurareaal groeit, is het met de kwaliteit van de natuur vaak nog droevig gesteld. Dit wordt met name veroorzaakt door negatieve externe invloeden, zoals verdroging, verzuring, vermessing en verstoring. Door vergroting en ontsnippering van bestaande natuurgebieden en door een verdere afronding met logische topografische grenzen kunnen deze negatieve effecten vanuit de omgeving verminderd worden, o.a. door vermindering van de randlengte. Daar komt bij dat grote, aaneengesloten natuurgebieden ruimte bieden aan natuurlijke processen en kwetsbare soorten. Juist dit type natuur ontbreekt in ons land. Waar mogelijk dient hiervoor meer ruimte geschapen te worden. Tenslotte geldt, dat een logische afronding van bestaande natuurgebieden bijdraagt aan een goed nabuurschap, doordat de randlengte natuur-landbouw vermindert.

b. Vergroting efficiency van beheer

Vanuit de natuurbeheerders zijn suggesties gedaan om met relatief kleine wijzigingen van de begrenzing de situatie voor de beheerder te verbeteren.

c. Optimalisatie waterhuishouding

Sinds de begrenzing van het NBP is het inzicht, dat een goed, op de natuurfunctie gericht waterbeheer essentieel is voor de realisering van natuurdoelen alleen nog maar toegevoegd. In het recent vastgestelde Provinciale Waterhuishoudingsplan "Samen slim met water" (Provincie Zeeland, 2001) is dit nogmaals onderstreept. Waar gewenst is de begrenzing van gebieden aangepast met het oog op een optimale waterhuishouding, zowel binnen het natuurgebied als ook voor wat betreft de afstemming met

de omgeving. Door het uitvoeren van projecten gericht op verdrogingsbestrijding in het landbouwareaal zijn laaggelegen gebieden sterk vernat, met alle schadeproblematiek van dien. Tegelijkertijd zijn als gevolg van de vernatting in dergelijke gebieden de potenties voor natte natuur juist toegevoegd. Dit geldt o.a. in de Krabbekreek. In een aantal gevallen kan functiewijziging van landbouw/beheersgebied naar "nieuwe natuur" dan uitkomst bieden. Bij de Kapelse en Yerseke Moer is sprake van een toename van zilte kwel door de kanaalverbreding. Naast "water voor natuur" geldt vaak ook "natuur voor water". Doordat de natuur in Zeeland in het algemeen hoge waterstanden verdraagt kunnen de natuurterreinen een bijdrage leveren aan de waterretentie. Dit geldt eveneens voor de berging van water bij extreme neerslag, voorzover de opvang van voedselrijk, zoet landbouwwater niet in strijd is met de natuurdoelen.

d. Nieuwe inzichten in (on)mogelijkheden voor natuurontwikkeling

Bij het uitwerken van de streefbeelden van enkele begrensde gebieden in concrete natuurontwikkelingsplannen blijken de lokale omstandigheden, zoals bodemopbouw en watersysteem, de realisering van het oorspronkelijk gedachte doel onmogelijk te maken. Dit heeft ertoe geleid, dat de begrenzing van sommige gebieden alsnog is vervallen, zoals in de Everingepolder en bij het gebied St. Kruiskreek.

e. Optimalisatie afstemming met landinrichting

Al tijdens de Zeeuwse uitwerking van het NBP is gestreefd naar een goede afstemming met de lopende landinrichtingsprojecten. Uitgangspunt daarbij was, dat opname van het NBP in het landinrichtingsplan zo veel mogelijk zou plaats vinden. Een voorwaarde hierbij was echter wel, dat de landinrichting geen vertraging mocht oplopen. Inmiddels zijn diverse landinrichtingsprojecten afgesloten (o.a. St. Philipsland, Yerseke Moer, Breskens-Zuidzande) of in een ver gevorderde fase van uitvoering. Met name vanuit projecten, die toe zijn aan het plan van toedeling dan wel uitruil, zoals Walcheren, Axel en Zaamslag-Reuzenhoek, komen verzoeken voor aanvullende begrenzing van natuurgebieden om het ruilproces rond te krijgen. Voor zover deze voorstellen sporen met potenties voor natuurontwikkeling zijn zij in dit Natuurgebiedsplan meegenomen.

f. Nieuw ruimtelijk beleid

In diverse regio's wordt via een gebiedsgerichte aanpak nieuw ruimtelijk beleid geformuleerd, o.a. via de projecten Schouwen-west, Walcheren 2000+ en West Zeeuwsch-Vlaanderen. Vanuit deze integrale aanpak is functiewijziging van recreatie en landbouw naar natuur soms gewenst, bijvoorbeeld in geval van sanering van verblijfsrecreatie. Daarnaast hebben eigenstandige ruimtelijke ontwikkelingen, zoals de rondweg Aardenburg en het containerterrein bij de Braakman consequenties voor eerdere begrenzingen. Tenslotte wordt, bij gebrek aan concreet nieuw instrumentarium, in enkele gebieden al geanticipeerd op nieuw rijksbeleid (de robuuste verbindingzone "de natte as" uit Natuur voor mensen) om concrete kansen te benutten. Dit betreft o.a. de Prins Hendrikpolder.

Op grond van bovenstaande overwegingen is 177 ha natuurgebied geschrapt en 427 ha toegevoegd. Dit betekent een netto toename van 250 ha nieuw natuurgebied. Gezien het reservequotum van 128 ha betekent dit een tijdelijke overschrijding van het Zeeuwse quotum (totaal 5372 ha) met 120 ha. Een deel hiervan (ca 80 ha) betreft extra begrenzings, die anticiperen op de Zeeuwse uitwerking van de robuuste verbindingzone "de natte as".

2.5. Begrenzing agrarische beheersgebieden (SAN)

Bij de begrensde beheersgebieden zijn enkele categorieën te onderscheiden, zoals:

- * de verspreid liggende kreekrestanten, inlagen en karrenvelden, poelgebieden
- * (huis)kavels met landschapselementen (drinkpoelen, hoogstamboomgaard, heggen, knotbomen)
- * binnendijken
- * akkerranden ofwel faunaranden

De begrenzing omvat veel, vaak kleinere deelgebieden die allemaal exact begrensd zijn. Alleen voor de faunaranden geldt de "ruime-jas" begrenzing, waarbij in zoekgebieden een quotum van 400 ha is opgesteld.

In dit plan is op grond van een aantal praktische bezwaren afgezien van het actualiseren van de begrenzing van de beheersgebieden:

1. Dijkenactieplan

Eind 2000 is de Stichting Landschapsbeheer Zeeland in opdracht van de provincie Zeeland gestart met het opstellen van een dijenactieplan als uitvoering van het provinciale 10-puntenplan "Werk in uitvoering" (actiepunt 3, Ecologische verbindingzones). Hierbij wordt systematisch in beeld gebracht waar de ecologisch gezien (potentieel) meest waardevolle binnendijken liggen. Vervolgens wordt het gewenste beheer geschetst en vergeleken met het bestaande beheer. Op basis van geconstateerde verschillen tussen wens en werkelijkheid worden aanbevelingen gedaan voor verbeteringen via gerichte actieprogramma's en inzet van het instrumentarium van SAN en SN.

2. Ganzenopvang

Op landelijke schaal is er volop discussie over de opvang van wintergasten in de zgn. "ganzengedooftgebieden". Voor Zeeland is hiervan een eerste inventarisatie gemaakt (Inventarisatie Natuurdoelen voor de Zeeuwse EHS, Provincie Zeeland, 2000). Daarbij gaat het met name om ganzenopvang in akkergebieden. Ook worden er in Zeeland diverse experimenten uitgevoerd, o.a. met bijvoeren. Bij het Programma Beheer is voor het hele land een quotum van 20.000 ha beheersgebied voor ganzenopvang toegezegd. Hoe dit quotum over de verschillende provincies verdeeld wordt is nog niet bekend. Ook is nog onduidelijk hoe de

relatie is met de SAN. Dit maakt het onmogelijk om deze categorie beheersgebieden in het voorliggende Natuurgebiedsplan al mee te nemen.

3. Evaluatie bestaande beheersgebieden

Uit steekproeven blijkt, dat er vooral bij de talrijke wat kleinere beheersgebieden in de loop der jaren het nodige veranderd is. Het betreft hier meestal agrarische gebieden met een relatief lichte planologische bescherming. Het wel of niet sluiten van een beheersovereenkomst dient te passen in de agrarische bedrijfsvoering, die uiteraard aan verandering onderhevig is. Verspreide graslanden en landschapselementen, zoals putten, heggen en knotbomen kunnen daarmee verdwijnen of juist elders verschijnen. Deze beheersgebieden leveren tezamen een duidelijke bijdrage aan een gevarieerd en landschappelijk en ecologisch aantrekkelijk buitengebied.

Dit betekent, dat het actualiseren van de begrenzing van beheersgebieden regelmatig de nodige aandacht zal vragen. Hierbij is het gewenst om nog meer dan in het verleden aan te sluiten bij de concrete behoefte aan agrarisch natuurbeheer bij de boeren. Een begrenzing, die meer "bottom-up" tot stand komt, zal het percentage gesloten overeenkomsten ongetwijfeld doen toenemen en daarmee de effectiviteit van het instrument. In overleg met de ZLTO is dan ook besloten om gezamenlijk de begrenzing van de beheersgebieden te herijken, waarbij een voorzet geleverd zal worden via de Koepelorganisatie Agrarisch Natuurbeheer van de ZLTO, waarin de diverse milieucoöperaties vertegenwoordigd zijn. Ook door de ZMF en de daarbij aangesloten regionale natuurorganisaties zal actief een bijdrage aan de evaluatie van de beheersgebieden geleverd worden. Dit geldt uiteraard ook voor DLG.

Na toetsing aan de provinciale beleidscriteria kan de begrenzing vervolgens aangepast worden. Gezien de omvang van deze operatie en het daarvoor benodigde overleg en veldwerk zal deze actualisatie pas in 2003 plaatsvinden

Vanwege het dijenactieplan, de discussie rond ganzengedooftgebieden en de gezamenlijke herijking van de verspreide beheersgebieden wordt de aanpassing van de begrenzing van de beheersgebieden (SAN) gepland voor 2002.

In het voorliggende Natuurgebiedsplan worden de begrenzings van de bestaande beheersgebieden één op één overgenomen.

Voorstellen voor schrappen, wijzigen of toevoegen van beheersgebieden worden doorgeschoven naar 2002.

De beheers- en begrenzingsplannen, zoals genoemd in paragraaf 2.2., komen te vervallen. De lopende RBON-overeenkomsten kunnen worden uitgediend.

In het Natuurgebiedsplan worden voor de beheersgebieden de natuurdoelen benoemd en de bijbehorende pakketten aangegeven.

Voor de faunarand-beheersgebieden geldt, dat deze niet exact op de kaart begrensd zijn maar via de "ruime-jas" methode. In dit Natuurgebiedsplan worden 400 ha faunarand-beheersge-

bieden begrensd volgens de ruime-jas methode (zie voor het zoekgebied en de bijbehorende methodiek bijlage 14 en 19: Ruime-jas begrenzing faunaranden). Voor de begrenzing van de zgn. "probleemgebieden" (voor-

heen de "bergboerenregeling") wordt verwezen naar de in 2000 formeel vastgestelde landelijke kaart "Probleemgebieden Informatie Systeem 1999" (PRIS-99, Dienst Landelijk Gebied, 2000).

3. Natuurdoelen en beheerspakketten

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de natuurdoelen voor de Zeeuwse Ecologische Hoofdstructuur beschreven en wordt duidelijk gemaakt welke beheerspakketten in welke gebieden worden opengesteld. De beschrijving van de natuurdoelen schetst een concreet beeld van de natuurkwaliteit die in de diverse gebieden van de EHS in Zeeland gewenst is, zowel in natuurgebieden als in agrarische beheersgebieden. De uitwerking is gebaseerd op de Provinciale Inventarisatie "Natuurdoelen voor de Zeeuwse EHS" (Provincie Zeeland, 2000), die samen met dit Natuurgebiedsplan als beleidsdocument wordt vastgesteld.

De uitwerking van de natuurdoelen voor de Zeeuwse EHS wordt in IPO-LNV-verband landelijk afgestemd. De ambities van de diverse provincies zijn landelijk geïnventariseerd en vertaald in een werkkaart "Kwaliteitsverdeling EHS" die januari 2001 aan de Tweede Kamer is aangeboden. Deze werkkaart vormt de basis voor de quotering en budgettering van de relevante beleidsinstrumenten, in het bijzonder de Subsidieregeling Natuurbeheer 2000 (SN) en de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN). Aldus wordt zorggedragen voor een gecoördineerde uitvoering van het landelijke natuurbeleid.

Natuurdoelen en beheerspakketten horen bij elkaar. De natuurdoelen beschrijven de gewenste natuurkwaliteit – de beheerspakketten beschrijven de daarvoor benodigde beheersinspanning én de minimale kwaliteitsnorm waaraan volgens de subsidieregelingen moet worden voldaan. In dit hoofdstuk wordt voor de Zeeuwse situatie duidelijk gemaakt welk beheerspakket bij welk natuurdoel hoort. Voor alle natuurdoeltypen voor Zeeland zijn de corresponderende beheerspakketten uit de Subsidieregeling Natuurbeheer 2000 (voor de natuurgebieden) en de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (voor de agrarische beheersgebieden) vermeld.

In dit hoofdstuk wordt eerst in paragraaf 3.2 toegelicht hoe de toewijzing van natuurdoelen heeft plaatsgevonden en worden de natuurdoelen voor de diverse gebieden van de EHS beschreven. In het verlengde daarvan wordt ook aangegeven welke landschappelijke en recreatieve doelstellingen moeten worden gerealiseerd.

Vervolgens wordt in paragraaf 3.3 uitgelegd hoe de toewijzing van de beheerspakketten per natuurdoeltype heeft plaatsgevonden. Daarbij wordt tevens aangegeven welke keuzemogelijkheden er voor de beheerders aanwezig zijn per deelgebied binnen de EHS.

In paragraaf 3.4 en 3.5 worden de mogelijkheden voor inrichtingssubsidies beschreven.

Tenslotte wordt in paragraaf 3.6 ingegaan op een aantal specifieke uitvoeringsaspecten betreffende de toepassing van natuurdoelen en beheerspakketten, zoals het overgangsbeheer RBON en de doelmatigheidstoets door de Dienst Landelijk Gebied. Het geheel moet antwoord geven op de vragen **wat** voor natuurkwaliteit binnen de EHS in Zeeland moet worden bereikt en **hoe** die natuurkwaliteit, met gebruikmaking van de SN en de SAN, kan worden gerealiseerd.

3.2 Natuurdoelen voor de Zeeuwse EHS

3.2.1 Toewijzing van natuurdoelen

Uitgangspunten en criteria

Het provinciale natuurbeleid heeft tot doel de diversiteit aan wilde planten en dieren, de verscheidenheid aan natuurgebieden en landschappen, en het natuurschoon in Zeeland veilig te stellen. Opzet is de diversiteit te behouden op een zo natuurlijk mogelijke wijze. Behoud van biodiversiteit betekent dat natuurlijke levensgemeenschappen, zoals getijdengebieden, duinen, moerassen, graslanden en bossen, inclusief de daarbij behorende flora en fauna, worden veiliggesteld. Natuurlijkheid betekent een zo groot mogelijke invloed van natuurlijke processen, zoals overstroming, verstuiving, erosie en begrazing, en een zo laag mogelijke beheersdruk. Daarmee wordt tevens het karakteristieke Zeeuwse landschap met zijn oudlandgebieden, kreken, karrevelden, inlagen, duinen en deltawateren versterkt.

Dit zijn belangrijke uitgangspunten bij het toewijzen van natuurdoelen aan natuurgebieden.

Landelijk zijn 'natuurlijkheid' en 'biodiversiteit' de belangrijkste afwegingscriteria in het natuurbeleid. De landelijke doelstellingen voor natuur zijn in 1995 uitgewerkt in de Nota Ecosystemen in Nederland (Ministerie van LNV, 1995). Daarin zijn onder andere landelijke taakstellingen opgenomen voor oppervlakten te realiseren natuurgebied met een bepaald natuurdoeltype. Meer recent is vastgesteld dat de meer natuurlijke typen natuur te weinig aandacht krijgen in verhouding tot de meer cultuurgebonden typen. Bij het toewijzen van natuurdoelen aan natuurgebieden in Zeeland wordt daarom extra rekening gehouden met deze geconstateerde behoefte aan grote, natuurlijke gebieden, zoals aangekondigd in het Tienpuntenplan voor Zeeland (Provincie Zeeland, 2000).

Natuurdoeltypen

Door het IKC Natuurbeheer is een landelijk stelsel van natuurdoeltypen ontwikkeld als hulpmiddel bij de natuurbeleidsplanning (Bal et al., 1995). Dit stelsel omvat in totaal 142 typen natuur, ingedeeld naar beheersvormen en naar fysisch-geografische regio's. Elk natuurdoeltype is landelijk gedefinieerd op algemene (structuur)kenmerken, voorbeelden, beheer, kansrijkdom, indicatoren en doelsoorten. Dit landelijke stelsel wordt hier, voor Zeeland verfijnd, toegepast. Die verfijning houdt in dat de lijst van doeltypen tot 47 is teruggebracht en dat de beschrijving van de doeltypen specifiek op Zeeland is afgestemd. Bijlage 1 bevat de volledige lijst met natuurdoeltypen voor Zeeland. Zie voor meer informatie de Inventarisatie Natuurdoelen voor de Zeeuwse EHS (Provincie Zeeland, 2000).

Aan alle gebieden van de Zeeuwse EHS zijn natuurdoeltypen toegewezen. Daarbij zijn in beginsel de volgende criteria gevolgd: - zo natuurlijk mogelijk, - zo divers mogelijk, en - bestaande terreincondities maximaal benutten. Dit betekent dat is ingezet op een hoog ambitieniveau.

Daarnaast is rekening gehouden met de maatschappelijke context: - landelijke en provinciale beleidskaders, - veiligheid, - hoofdinfrastructuur van wegen en waterlopen, en - cultuurhistorische, archeologische en aardwetenschappelijke waarden. Dit betekent dat de toewijzing een realistisch beeld geeft van het te bereiken natuurresultaat.

Bij het toewijzen van natuurdoelen is gebruik gemaakt van een groot aantal bronnen op het gebied van natuur, milieu en beheer, zoals vegetatiekaarten, bodemgegevens, beheers- en inrichtingsplannen, gegevens over waterkwaliteit en -kwantiteit, en verspreidingsgegevens van de diverse planten- en diergroepen. Dit houdt in dat de toegewezen natuurdoelen een nauwkeurige inschatting zijn van de te realiseren natuurkwaliteit in het desbetreffende gebied.

De natuurdoelen worden in dit Natuurgebiedsplan gepresenteerd in de vorm van een overzichtskaart (bijlage 18).

3.2.2 Overzicht natuurdoelen

De overzichtskaart met natuurdoelen (bijlage 18) geeft een overzicht van de natuurdoelen voor alle deelgebieden van de Zeeuwse EHS. Per kaartvlak is alleen het (qua oppervlakte) belangrijkste natuurdoeltype weergegeven. Een gedetailleerd beeld van de natuurdoelen voor de Zeeuwse EHS is opgenomen in kaartbijlage 2 (op schaal 1:25.000) en bijbehorende tabel 3 van de Inventarisatie Natuurdoelen voor de Zeeuwse EHS (Provincie Zeeland, 2000). Om precies te kunnen achterhalen welk natuurdoel bij een concreet gebied hoort zoekt men dit gebied op de detailkaart op, noteert het gebiedsnummer en kijkt onder het betreffende nummer in tabel 3. Achter het gebiedsnummer staan daar vermeld de totale oppervlakte van het gebied in hectares en het oppervlakteaandeel van de diverse aanwezige natuurdoeltypen.

Voorbeeld:

Men wil het precieze natuurdoel weten van het krekengebied van Ouwerkerk (Duiveland). De overzichtskaart (bijlage 18) in dit Natuurgebiedsplan geeft alleen het belangrijkste natuurdoeltype weer, te weten brakwatergemeenschap. Op kaartbijlage 2 (kaartblad 1) van de Inventarisatie Natuurdoelen voor de Zeeuwse EHS is het gebied opgenomen onder nummer 257. In tabel 3 van de inventarisatie vindt men onder nummer 257 de totale oppervlakte, te weten 155,16 ha, en vijf natuurdoeltypen met een oppervlakteaandeel van respectievelijk 40%, 30%, 10%, 10% en 10 %. Uit deze gegevens kan men afleiden dat aan het krekengebied van Ouwerkerk de volgende natuurdoelen zijn toegekend:

Krekengebied Ouwerkerk, totale oppervlakte 155,16 ha.

natuurdoeltype			%	ha
ndt1	zk-3.2	brakwatergemeenschap	40	62,06
ndt2	zk-3.10	bos van zeeklei	30	46,55
ndt3	zk-3.3	zilt grasland en brakke ruigte	10	15,52
ndt4	zk-3.5	nat schraalgrasland	10	15,52
ndt5	zk-3.6	bloemrijk grasland	10	15,52

Grote, natuurlijke natuurgebieden, zoals de getijdenwateren, de duinen en enkele binnendijkse moerasgebieden, staan als uniforme eenheden op de overzichtskaart. In werkelijkheid zijn deze gebieden zeer gevarieerd en opgebouwd uit diverse subdoeltypen, waarvan de ligging, vanwege de spontane ontwikkeling van deze natuurgebieden, niet precies op kaart kan worden weergegeven. Sommige deelgebieden vereisen evenwel een extra beheersinspanning, die via de subsidieregelingen moet kunnen worden aangestuurd. Hiervoor zijn subdoeltypen aangewezen. De subdoeltypen zijn per natuurgebied afzonderlijk weergegeven in bijlage 3.

Daarnaast zijn op de overzichtskaart grote, halfnatuurlijke natuurgebieden met volgnummers aangewezen. Dat zijn de middelgrote natuurgebieden (100-500 ha) van Zeeland, met een grote interne differentiatie, een sterke samenhang van terreinkenmerken (ecologische relaties) en een sterke afhankelijkheid van integraal water- en terreinbeheer. De betreffende gebieden staan met naam vermeld in bijlage 4.

De totale oppervlakte van de natuurdoelen is samengevat in bijlage 2.

3.2.3 Overige doelstellingen

Landschap

De uiterlijke verschijningsvormen van de diverse natuurgebieden binnen de Zeeuwse EHS, zoals karrenvelden, oudlandgebieden, moerassen, bossen en deltawateren, bepalen mede het aanzien van het Zeeuwse landschap.

Landschapselementen, zoals knotbomen, veedrinkputten, heggen en laanbeplantingen voegen een extra dimensie toe, vooral in het cultuurlandschap. Buiten natuurgebieden wordt het behoud van de landschapselementen gestimuleerd door middel van de Verordening Onderhoud Landschapselementen. Binnen

de EHS en in de gehele WCL Zak van Zuid-Beveland (zie bijlage 15) is het instrumentarium van de SN en de SAN van toepassing. Hiermee kunnen houtwallen, kleine bosjes, heggen, knotbomen, eendenkooien, drinkputten, rietkragen aangelegd en beheerd worden, met als oogmerk de historische landschapsstructuur te kunnen behouden of te herstellen.

Recreatie

Natuurgebieden vervullen een belangrijke rol voor de recreatie. In principe worden alle natuurgebieden in Zeeland opengesteld voor wandelaars. Bij een inventarisatie van de openstelling van natuurgebieden in Zeeland in 2000 bleek dat meer dan 75% van alle gebieden is opengesteld. Van de niet-opengestelde (meest kleine) natuurgebieden was meer dan 15% vanaf de aanliggende openbare wegen of paden goed te overzien. Daaruit blijkt dat het natuurbeleid in Zeeland al in hoge mate is afgestemd op invulling van de recreatieve nevenfunctie.

Natuurgebieden die gelegen zijn nabij grote recreatiegebieden vervullen een extra belangrijke rol voor de recreatie en worden vaak door grote aantallen mensen bezocht. In natuurgebieden met een hoge recreatiedruk zijn extra inrichtingsmaatregelen nodig en is extra voorlichting noodzakelijk. Volgens de Subsidieregeling Natuurbeheer 2000 geldt dit binnen Zeeland voor natuurgebieden binnen de gemeente Veere en binnen het Nationaal Park Oosterschelde.

Kwetsbare natuurgebieden moeten worden ontzien. Vertrapping van zeldzame planten en verstoring van kwetsbare diersoorten moet worden voorkomen. Dit betekent dat de openstelling in dergelijke kwetsbare gebieden nader moet worden overwogen en dat zo nodig moet worden overgegaan tot het geheel of gedeeltelijk afsluiten van het gebied. Zie hiervoor ook paragraaf 3.3.4.

3.3 Beheerspakketten

3.3.1 Functie van beheerspakketten

Om het gestelde natuurdoel voor een gebied te kunnen realiseren is in mindere of meerdere mate een beheersinspanning vereist. In de Subsidieregeling Natuurbeheer 2000 en de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer is deze beheersinspanning verwoord in de vorm van een aantal beheerspakketten waarin de benodigde beheersmaatregelen (input) en het minimaal te behalen natuurresultaat (output) zijn gedefinieerd. De bijlagen 5 en 6 bevatten een beknopt overzicht van de diverse beheerspakketten. De beheerspakketten waarvan in dit Natuurgebiedsplan sprake is zijn ontleend aan de brochures voor de SN en de SAN van LASER uit 2000. Voor nadere bijzonderheden omtrent de beheerspakketten wordt verwezen naar deze brochures en naar de regelingsteksten.

De beheerder dient de bepalingen van een beheerspakket na te leven en aldus het omschreven natuurdoel in het beheerstijdvak van 6 jaar te realiseren. In het voorliggende Natuurgebiedsplan zijn geen aanvullende beheerspakketten opgenomen.

Ook zijn geen bijzondere bepalingen bij de bestaande beheerspakketten opgenomen.

Aan een beheerspakket is verder een beheersbijdrage verbonden. Deze bedragen staan vermeld in de brochure Subsidieregeling Natuurbeheer 2000 en Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer van Dienst Landelijk Gebied en LASER uit januari 2000. De beheersbijdragen zijn aan verandering onderhevig. Voor actuele informatie dient men zich tot LASER in Roermond te wenden.

3.3.2 Toewijzing van beheerspakketten

Beheerspakketten zijn een hulpmiddel bij het beheren van natuurgebieden en agrarische beheersgebieden. Een beheerspakket omvat een set aan beheersmaatregelen, zoals maaien, begrazen, plaggen of uitrasteren, waarmee gewenste condities voor natuur kunnen worden gerealiseerd. Natuurgebieden met hun diverse flora en fauna stellen echter zeer specifieke eisen aan het beheer. Het komt er dus op aan het juiste beheerspakket bij het juiste natuurdoel te kiezen. Anderzijds is enige flexibiliteit bij het aanwenden van beheerspakketten ook belangrijk, want niet altijd is op voorhand precies te voorspellen of het geadviseerde beheer ook wel het juiste beheer voor dat specifieke gebied is. Bij het toewijzen van beheerspakketten is daarom gewerkt met twee criteria:

- doelmatigheid, dat wil zeggen dat alleen dát beheerspakket wordt toegewezen dat de beste condities schept voor het specifieke natuurdoel, en
- flexibiliteit, dat houdt in dat er onder bijzondere omstandigheden een alternatief pakket mogelijk is, bijvoorbeeld wanneer blijkt dat het ambitieuze natuurdoel in de praktijk niet (of nog niet direct) gerealiseerd kan worden.

In de bijlagen 8 en 9 van dit Natuurgebiedsplan is de vertaling van doeltypen naar beheerspakketten weergegeven voor respectievelijk natuurgebieden (SN) en agrarische beheersgebieden (SAN). Het criterium doelmatigheid komt daarin tot uiting in één (SN) of slechts enkele (SAN) standaard beheerspakketten voor het gewenste eindbeheer. Het criterium flexibiliteit komt daarin tot uiting in de (beperkte) mogelijkheid voor het afsluiten van één (SN) of enkele (SAN) beheerspakketten voor 'tussenbeheer' en voor een 'alternatief' beheerspakket. De mogelijkheid voor het aanvragen van een tussenpakket of een alternatief pakket is beperkt doordat slechts een gering oppervlakteaandeel is opengesteld.

Aanvraag van het standaard beheerspakket wordt positief ontvangen indien aan de pakketvoorwaarden wordt voldaan.

Een alternatief beheerspakket kan alleen worden afgesloten wanneer het standaard beheerspakket niet haalbaar is. Het alternatieve pakket stelt doorgaans minder hoge eisen aan het eindresultaat. Een alternatief beheerspakket is alleen mogelijk wanneer de noodzaak met feitelijke informatie wordt aangetoond. Hierop wordt nader ingegaan in paragraaf 3.6.2.

Een pakket voor tussenbeheer kan alleen worden afgesloten in

Voorbeeld: beheerspakketten voor het krekengebied van Ouwkerk

Eerder zijn in paragraaf 3.2.2 de natuurdoelen voor dit natuurgebied gekwantificeerd. Voor de afzonderlijke natuurdoelen kan in bijlage 8 (tabel met natuurdoelen en bijbehorende beheerspakketten voor natuurgebieden) het daarbij behorende standaard beheerspakket worden opgezocht. Dat levert onderstaande set van standaard beheerspakketten voor dit 155 ha grote natuurgebied.

Wanneer de beheerder bijvoorbeeld verwacht dat het natuurdoeltype nat schraalgrasland binnen het beheerstijdvak van 6 jaar niet realiseerbaar is kan deze in principe kiezen voor het alternatieve beheerspakket zeer soortenrijk weidevogelgrasland. De keuze voor het alternatieve pakket dient wel met feitelijke gegevens (inventarisatiegegevens) te worden aangetoond. De Dienst Landelijk Gebied toetst deze aanvraag op doelmatigheid (zie ook par. 3.6.2).

Wanneer de beheerder bijvoorbeeld verwacht dat het natuur-

doeltype zilt grasland niet realiseerbaar is kan deze een inrichtingssubsidie aanvragen (zie paragraaf 3.4). Voor het tijdvak waarin de inrichtingswerken worden uitgevoerd kan inrichtingssubsidie worden aangevraagd. De werkelijk gemaakte kosten van de inrichting worden vergoed tot een maximum van € 6.806,70 per ha. Voor het daaropvolgende tijdvak kan in dit geval het tussenpakket halfnatuurlijk grasland worden aangevraagd. Dit beheerspakket geeft een lagere beheersvergoeding maar stelt ook lagere eisen aan het eindresultaat. De aanvraag van inrichtingssubsidie en tussenpakket dient met feitelijke gegevens (inventarisatiegegevens en inrichtingsplan) te worden onderbouwd. De Dienst Landelijk Gebied toetst ook deze aanvraag op doelmatigheid (zie par. 3.6.2).

Wanneer de beheerder verwacht dat het natuurdoeltype zilt grasland ook na inrichting niet realiseerbaar is kan deze kiezen voor een basispakket halfnatuurlijk grasland als eindbeheer. Dit geeft een lage beheersvergoeding en impliceert dat het natuurdoel voor dit deelgebied niet wordt gehaald.

natuurdoel	opp.(ha)	standaard beheerspakket
zk-3.2- brakwatergemeenschap	62,06	11- soortenrijke plas
zk-3.10- bos van zeeklei	46,55	28- natuurbos
zk-3.3- zilt grasland en brakke ruigte	15,52	17- nat soortenrijk grasland
zk-3.5- nat schraalgrasland	15,52	17- nat soortenrijk grasland
zk-3.6- bloemrijk grasland	15,52	18- droog soortenrijk grasland
totaal	155,16	

gebieden waar inrichtingswerken hebben plaatsgevonden en waar het einddoel, vanwege deze ingreep, niet binnen 6 jaar kan worden gerealiseerd. Ook bij het aanvragen van een pakket voor tussenbeheer dient de noodzaak met feitelijke informatie te worden aangetoond. Zie hiervoor ook paragraaf 3.6.2.

Alle in dit Natuurgebiedsplan genoemde beheerspakketten zijn ontleend aan de Subsidieregeling Natuurbeheer 2000 (SN) en de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN). Er worden dus geen andere, resp. nieuwe, provinciale beheerspakketten opengesteld.

De natuurdoelenkaart vermeldt voor de grote natuurlijke natuurgebieden slechts één natuurdoeltype. De precieze natuurdoelen voor deze gebieden zijn weergegeven in bijlage 3, waarin per gebied ook de subdoeltypen met oppervlakte worden genoemd. Voor het vinden van de bijbehorende beheerspakketten kan men gebruik maken van bijlage 8.

Voor specifiek weidevogelbeheer binnen natuurgebieden (SN) is in dit Natuurgebiedsplan alleen het pakket zeer soortenrijk weidevogelgrasland (nr. 24) opengesteld. Van openstelling van het pakket soortenrijk weidevogelgrasland (nr. 23) is afgezien vanwege de botanische waarden. In Zeeland gaan soortenrijke

weidevogelgraslanden in hoge mate samen met botanische waarden, zoals bloemrijk grasland, zilt grasland en beheerde kwelder. In dergelijke natuurgebieden heeft een gebiedsgerichte beheer met de daarbij behorende beheerspakketten (4, 17 en 18) de voorkeur boven het soortgerichte beheer van pakket 23. Bemesting en een veebezetting hoger dan 1,5 GVE, toegestaan in het pakket 23, staan op gespannen voet met de botanische waarden. Een specifiek weidevogelbeheer is wél gewenst voor de belangrijkste weidevogelgebieden van Zeeland. Hiervoor is in dit Natuurgebiedsplan het pakket zeer soortenrijk weidevogelgrasland opengesteld.

Voor grote natuurlijke natuurgebieden is alleen het beheerspakket grootschalige natuur (nr. 10) opengesteld en zijn alleen voor de daarbinnen aangeduide subdoeltypen andere beheerspakketten uit bijlage 8 beschikbaar. Het beheerspakket grootschalige natuur stelt een minimumoppervlakte van 500 ha. Niet alle grote natuurlijke natuurgebieden in Zeeland voldoen daaraan in de huidige situatie. Het is de bedoeling dat deze gebieden op de langere termijn wél aan deze eis gaan voldoen. Overigens kunnen terreinbeheerders wel gebruik maken van de algemene mogelijkheid van de SN om voor gebieden met bestaande natuurwaarden beheerspakketten af te sluiten waarmee deze natuurwaarden in stand kunnen worden gehouden.

3.3.3 Totale oppervlakte beheerspakketten voor natuur gebieden (SN) en agrarische beheersgebieden (SAN)

In bijlage 10 is weergegeven welke beheerspakketten uit de SN over welke totale oppervlakte binnen de Provincie Zeeland worden opengesteld. Dit is de optimale vertaling van doeltypen naar beheerspakketten voor natuurgebieden. Bijlage 10 is een samenvatting van bijlage 8 en kan worden gebruikt voor het vaststellen van quota.

In bijlage 11 is weergegeven welke beheerspakketten uit de SAN over welke totale oppervlakte binnen de Provincie Zeeland worden opengesteld. Dit is de optimale vertaling van doeltypen naar beheerspakketten voor agrarische beheersgebieden. Bijlage 11 is een samenvatting van bijlage 9 en kan ook worden gebruikt voor het vaststellen van quota.

3.3.4 Beheerspakketten landschap en recreatie

Landschapspakketten

Voor alle gebieden binnen de EHS, zowel natuurgebieden als agrarische beheersgebieden, worden twaalf verschillende pakketten voor landschapsbeheer opengesteld. Dezelfde beheerspakketten worden opengesteld voor de WCL Zak van Zuid-Beveland (ook voor gebieden buiten de EHS). Zie voor de begrenzing van de WCL Zak van Zuid-Beveland als landschapsgebied bijlage 15. De pakketten worden alleen opengesteld op veldkavels, dus niet op huiskavels. De pakketten worden niet op oppervlakte gelimiteerd.

Het betreft de volgende landschapspakketten:

- 50 - houtwal
- 52 - landweer
- 53 - singel
- 54 - elzensingel
- 55 - geriefhoutbosje
- 57 - struweelhaag
- 58 - knotbomenrij
- 60 - hoogstamboomgaard
- 61 - eendenkooi
- 62 - poel
- 63 - rietzoom en klein rietperceel
- 64 - raster.

Zie voor een beknopt overzicht van deze pakketten de bijlagen 5 of 6. Voor een meer volledige beschrijving wordt verwezen naar de brochures van LASER en DLG.

Recreatiepakketten

Alle natuurgebieden binnen de Zeeuwse EHS die voldoen aan minimale normen voor ontsluiting en toegankelijkheid en waar een beheerspakket wordt afgesloten komen in aanmerking voor een recreatietoeslag. Het recreatiepakket 80 (laag recreatieniveau) wordt opengesteld voor alle natuurgebieden.

Alle natuurgebieden binnen de gemeente Veere en alle natuurgebieden behorende tot het Nationaal Park Oosterschelde die voldoen aan specifieke normen voor ontsluiting en toegankelijk-

heid komen volgens de landelijke regelingen in aanmerking voor een extra recreatietoeslag. Het recreatiepakket 90 (hoog recreatieniveau) wordt voor deze gebieden opengesteld.

Bijlage 7 bevat een beknopte weergave van de beide recreatiepakketten. Voor een uitgebreide beschrijving wordt verwezen naar de brochure van LASER en DLG of naar de regelingsteksten.

Bij aantoonbare aanwezigheid van betredingsgevoelige vegetatie, of verstoringgevoelige broedvogels, of verstoringgevoelige trekvogels kan de openstelling van een natuurgebied worden ingekort met respectievelijk 3, 3 en 4 maanden zonder dat dit gevolgen heeft voor de recreatiesubsidie. In bijlage 13 is weergegeven om welke kwetsbare natuurwaarden het hierbij gaat. Deze ontheffing dient expliciet te worden aangevraagd en gemotiveerd en wordt verleend door of namens de minister van LNV.

3.4 Inrichtingssubsidie

Gebieden in de provincie Zeeland die in dit Natuurgebiedsplan als natuurgebied (SN) zijn aangeduid en waar voor het realiseren van het natuurdoel inrichtingsmaatregelen nodig zijn komen in aanmerking voor inrichtingssubsidie. Inrichtingssubsidie kan betrekking hebben op de ontwikkeling van nieuwe natuur en op de omvorming van bestaande natuur. In beide gevallen wijkt het in dit Natuurgebiedsplan geformuleerde natuurdoel af van de actuele situatie. De maatregelen kunnen onder andere betrekking hebben op grondverzet, waterhuishouding, ontsluiting en op de kosten van het beheer in de eerste periode van 6 jaar. De hoogte van de inrichtingssubsidie is afhankelijk van de gemaakte kosten, met een maximum van 95% van de werkelijk gemaakte kosten tot een maximum van € 6.806,70 per ha. Voor verdere bijzonderheden wordt verwezen naar de brochure van LASER en DLG en naar de regelingsteksten van de SN.

In gebieden waarvoor een inrichtingssubsidie is aangevraagd wordt, volgens de voorschriften van de SN, binnen een periode van 6 jaar na beschikking een natuurontwikkelingsproject uitgevoerd. De uitvoering van natuurontwikkelingsprojecten in Zeeland wordt gecoördineerd door de Provinciale Werkgroep Natuurontwikkeling, waarvan het secretariaat berust bij de Provincie Zeeland. Deze werkgroep stelt voor alle natuurontwikkelingsgebieden een (gratis) natuurontwikkelingsplan op, waarin het natuurdoel nader wordt gespecificeerd en waarin het benodigde inrichtingsniveau wordt vastgesteld in de vorm van een inrichtingsschets. Het natuurontwikkelingsplan wordt vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland.

Agrarische beheersgebieden waarvoor de beheerspakketten 7, 8, 9 of 16 worden afgesloten komen eveneens in aanmerking voor inrichtingssubsidie. Het tijdvak van de inrichting is hierbij 1 jaar.

Ook gebieden of objecten waarvoor een beheerspakket voor

landschapsbeheer wordt afgesloten komen in aanmerking voor inrichtingssubsidie. Het tijdvak van de inrichting is hierbij 1 jaar. De subsidie is begrensd op 95% van de kosten tot een maximum van € 9.075,60 per ha. Tenslotte komen natuurgebieden waarvoor een beheerspakket gecombineerd met inrichtingssubsidie is afgesloten in aanmerking voor subsidie voor functieverandering.

Aanvragen voor inrichtingssubsidie worden standaard op doelmatigheid getoetst door de Dienst Landelijk Gebied. Getoetst wordt of de aanvraag in overeenstemming is met het door Gedeputeerde Staten vastgestelde natuurontwikkelingsplan

3.5 Subsidie effectgerichte maatregelen

Natuurgebieden die in dit Natuurgebiedsplan als zodanig zijn aangemerkt en waar een beheerspakket SN is afgesloten, komen in aanmerking voor subsidie voor het treffen van effectgerichte maatregelen. Dit betreft maatregelen om de effecten van verzuring, verdroging of vermesting tegen te gaan of ongedaan te maken. Voor verdere bijzonderheden wordt verwezen naar de brochure van LASER en DLG en naar de regelingsteksten van de SN. Bij de vaststelling van dit Natuurgebiedsplan was de subsidie EGM binnen Programma Beheer nog niet mogelijk.

3.6 Bijzondere bepalingen

3.6.1 Overgangsbeheer

In het kader van de RBON konden particulieren tot 1-1-2000 een beheersovereenkomst afsluiten voor gebieden die als reservaatgebied waren begrensd. Bij de inwerkingtreding van de SN in 2000 was hiervan sprake op in totaal 78 ha. Binnen het Programma Beheer wordt echter een duidelijk onderscheid gemaakt tussen agrarische beheersgebieden (eigendom resp. beheer door boeren) en natuurgebieden (eigendom resp. beheer door terreinbeherende instanties) en is het niet mogelijk een agrarisch beheerspakket (SAN) voor een natuurgebied (SN) af te sluiten.

In dit Natuurgebiedsplan wordt daarbij een uitzondering gemaakt voor die beheersovereenkomsten in natuurgebieden die bij de inwerkingtreding van de SN op 1-1-2000 van kracht waren. Voor deze 78 ha wordt een geleidelijke afbouw voorgestaan. Tot 31-12-2009 kunnen eigenaren van natuurgebieden (SN) waarop op 1-1-2000 een RBON-beheersovereenkomst van kracht was in aanmerking komen voor overgangsbeheer met een SAN-overeenkomst. Het corresponderende SAN-beheerspakket is weergegeven in bijlage 12. In de praktijk komt dit erop neer dat men thans van RBON naar SAN kan overstappen

en dat men de overeenkomst voor een tweede termijn kan verlengen. Daarna is geen verlenging meer mogelijk. Indien bij het aflopen van het laatste tijdvak natuurwaarden aanwezig zijn waarvoor een bijpassend beheerspakket SN beschikbaar is dan kan men wel voor beheer via de SN in aanmerking komen.

3.6.2 Doelmatigheidstoets

De in dit Natuurgebiedsplan opgenomen bepalingen voor het aanvragen en verlenen van subsidiebeschikkingen bieden een sluitend beoordelingskader voor de uitvoerende dienst LASER. In enkele gevallen is een éénduidige beoordeling echter niet mogelijk, bijvoorbeeld omdat de aanvrager meerdere keuzes heeft of wanneer voor de beoordeling van een aanvraag een gebiedsgerichte toetsing nodig is. In dergelijke gevallen is een doelmatigheidstoets door de Dienst Landelijk Gebied noodzakelijk.

Een doelmatigheidstoets door de Dienst Landelijk Gebied is noodzakelijk in twee situaties. Hieronder is per situatie aangegeven wat wordt getoetst en met welke criteria:

1. *particulier beheer*

Wat wordt getoetst: of de aanvrager in aanmerking komt.
Criteria: getoetst wordt of de aanvraag feitelijk voldoet aan de in dit Natuurgebiedsplan geformuleerde criteria voor particulier beheer

2. *Alternatief of tussenbeheerspakket*

Wat wordt getoetst: of het betreffende pakkettype in aanmerking komt.
Criteria: getoetst wordt of de noodzaak tot het afsluiten van een dergelijk beheerspakket feitelijk wordt aangetoond

3.6.3 Grondsoort

Bij de keuze van een beheerspakket is de grondsoort van het desbetreffende terrein een relevant gegeven. In de SAN en de SN wordt hierbij onderscheid gemaakt tussen klei-, zand- en veengrond. Voor beheerspakketten die binnen de provincie Zeeland worden aangevraagd geldt hierbij het volgende. Alle beheerspakketten binnen de fysisch-geografische regio's hogere zandgronden en duinen hebben betrekking op de grondsoort zand. Alle beheerspakketten binnen de fysisch-geografische regio's zeekeleigebied, afgesloten zeearm en getijdegebied hebben betrekking op de grondsoort klei, ongeacht de precieze samenstelling van de grond. Voor de begrenzing van de fysisch-geografische regio's wordt verwezen naar kaartbijlage 1 (fysisch-geografische regio's van Zeeland) van de inventarisatie Natuurdoelen voor de Zeeuwse EHS (Provincie Zeeland, 2000) en naar de begincode van het voor het desbetreffende gebied geformuleerd natuurdoeltype. De begincodes hz en du impliceren zandgrond. De begincodes zk, az en gg impliceren kleigrond.

4. Beheer

4.1 Uitgangspunten

In het Zeeuwse natuurbelief staat het resultaat voorop. Dit betekent allereerst een duurzame en complete EHS met kerngebieden, waarin maximaal ruimte is voor natuurlijke processen en kwetsbare planten- en diersoorten.

Ook horen daarbij goede ecologische verbindingzones, die als een groen-blauwe dooradering de kerngebieden tot een natuurlijk netwerk aaneen smeden. En tenslotte is er behoefte aan een landschappelijk aantrekkelijk en ecologisch gezond buitengebied, waarin het goed toeven is voor mens, plant en dier. Om dit resultaat te bereiken zijn eenmalige ingrepen noodzakelijk, zoals aankoop, functiewijziging en inrichting. Vervolgens zal er permanent de nodige zorg besteed moeten worden aan de duurzame instandhouding van natuur en landschap in de vorm van actief beheer. Het actieve beheer zelf wordt al vele jaren uitgevoerd door diverse partijen: de natuurorganisaties, de boeren, de landgoedeigenaren en de vrijwilligers.

Al eerder is in het provinciale beleid aangegeven, dat het beheer van de verschillende categorieën natuurgebieden en natuurwaarden uitgevoerd moet worden door de meest geeignende beheerder (Nota Veiligstelling Natuurgebieden, Provincie Zeeland, 1990; Nota Agrarisch natuurbelief, Provincie Zeeland, 1996).

Als globaal vertrekpunt geldt nog steeds: "agrarisch beheer waar mogelijk, aankoop en eindbeheer waar nodig". Waar boeren het beheer met succes kunnen uitoefenen is gekozen voor beheersgebied en kan aankoop achterwege blijven. Waar een specifiek natuurbelief noodzakelijk is, komen de eindbeheerders in beeld.

In grote lijnen komt dit neer op de volgende verdeling: In gebieden met veel verweving van natuur en landbouw hebben de boeren het voortouw bij het beheer, individueel of via een milieucoöperatie. Dit betreft met name de begrensde agrarische beheersgebieden (SAN). Aankoop en functiewijziging zijn hier in principe niet aan de orde. Het beheer van natuur en landschap wordt geacht inpasbaar te zijn in de agrarische bedrijfsvoering en kan als zodanig onderdeel uitmaken van de verbreding van het agrarische product en de plattelandsvernieuwing.

In het cultuurlandschap ligt het accent op de algemene natuur- en landschapswaarden en op soort-specifieke maatregelen. Ook hier ligt het voortouw bij de boeren, dikwijls in combinatie met vrijwilligers. De Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) vervult vaak een coördinerende rol, bijvoorbeeld bij het opstellen van bedrijfsnatuurplannen, het beheer van kleine land-

schapselementen, zoals knotbomen, heggen en drinkpoelen en bij het vrijwillige weidevogelbeheer. Hiervoor is het subsidiestelsel van de Verordening Onderhoud Landschapselementen (VOL) beschikbaar.

In de grote, dynamische natuurgebieden, de kerngebieden van de EHS, zijn de traditionele natuurbeheerders de eerst gegaagd. Hier wordt een scheiding van functies en waar mogelijk een eigen waterhuishouding nagestreefd. De geformuleerde natuurdoelen vereisen een specifiek beheer. De gebieden worden aangekocht en via vaak ingrijpende maatregelen natuurtechnisch ingericht op basis van een door GS vastgesteld, ambitieus natuurontwikkelingsplan. Door rijk en provincie zijn drie terreinbeherende organisaties formeel erkend: Staatsbosbeheer (SBB), Natuurmonumenten (NM) en Het Zeeuwse Landschap (HZL). Gedeputeerde Staten hebben middels de "invloedssferenkaart" het werkingsgebied van de drie organisaties vastgelegd (zie bijlage 16).

In het nieuwe beleid kunnen volgens de SN ook particulieren een rol spelen bij het beheer van de "echte" natuurgebieden. Gedeputeerde Staten dienen aan te geven waar particulier natuurbelief binnen de natuurgebieden van de EHS gewenst is. Dit wordt nader uitgewerkt in par. 4.3.

Bovenstaande hoofdindeling is indicatief. In de praktijk is er sprake van een breed scala aan beheer en samenwerking tussen boeren en natuurbeheerders. Dit omvat o.a. het inscharen van vee door boeren in natuurgebieden, natuurpacht, de boeren als loonwerker in natuurterreinen en de natuurorganisaties als adviseur bij het particuliere natuurbelief door boeren. Door de provincie worden dergelijke vormen van samenwerking tussen landbouw en natuur van harte toegejuicht en waar mogelijk gestimuleerd.

4.2 Particulier beheer als alternatief voor eindbeheer

Onder particulier beheer wordt hier verstaan het beheer van natuur en landschap, dat door particuliere personen of organisaties, niet zijnde een erkende natuurbeschermingsorganisatie (Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Het Zeeuwse Landschap), wordt uitgeoefend.

Er is in Zeeland al veel ervaring met particulier beheer in de vorm van agrarisch natuurbelief: beheer van natuurwaarden door de boeren als grondeigenaar dan wel pachter. Dit gebeurt al geruime tijd op grote schaal in de begrensde beheersgebieden. Zeeland heeft tot nu toe voorop gelopen om

naast de traditionele praktijk van weidevogel- en hooilandbeheer ook nieuwe vormen van agrarisch natuurbeheer te ontwikkelen, zoals het beheer van kreekranden, binnendijken en akkerranden. Ook in de toekomst zal zo veel mogelijk gestreefd worden naar uitbouw en verbreding van het agrarisch natuurbeheer, conform de provinciale Nota Agrarisch Natuurbeheer (Provincie Zeeland, 1996) en het 10-puntenplan "Werk in uitvoering" (Provincie Zeeland, 2000). Voor deze vorm van beheer door (uitsluitend) particulieren is in dit Natuurgebiedsplan ca 3000 ha beheersgebied (SAN) in Zeeland opgenomen.

In de nieuwe Subsidieregeling Natuurbeheer (SN) wordt particuliere eigenaren de mogelijkheid geboden om ook binnen gebieden met de hoofdfunctie natuur particulier eigendom om te zetten in natuurgebied en dit vervolgens zelf te gaan beheren. Hierbij wordt het gebied natuurtechnisch ingericht op basis van een door Gedeputeerde Staten vastgesteld ambitieus natuurontwikkelingsplan, conform het provinciale 10-puntenplan "Werk in Uitvoering". Tegelijkertijd wordt de bestemming van landbouw naar natuur onomkeerbaar gewijzigd. Tenslotte wordt een beschikking voor beheerssubsidie afgegeven, terwijl ook de waardevermindering van de grond wordt verrekend. Volgens de SN dienen Gedeputeerde Staten aan te geven waar binnen de EHS particulier beheer gewenst is om de natuurdoelstelling te realiseren. Ook hier geldt: "particulier natuurbeheer waar mogelijk, eindbeheer door terreinbeherende organisaties waar nodig".

In dit Natuurgebiedsplan wordt er voor gekozen om het werkingsgebied van particulier natuurbeheer niet expliciet op een kaart aan te geven. Een aanduiding op kaart biedt weliswaar maximale duidelijkheid, maar heeft het gevaar van een starre alles-of-niets aanpak. Hiervoor is de tijd nog niet rijp. Voor alle partijen is het nog zoeken naar de mogelijkheden van het particuliere beheer. Er lopen in Zeeland enkele experimenten, waarvan de voorbereiding de nodige inspanning en creativiteit blijkt te kosten. Voor veel particulieren, zowel boeren als ook landgoedeigenaren, is het nog wennen. Ook blijkt de nieuwe Subsidieregeling Natuurbeheer nog de nodige onvolkomenheden te kennen, wat de invoering van particulier beheer bepaald niet makkelijker maakt. In dit Natuurgebiedsplan wordt er dan ook bewust voor gekozen om in plaats van met een definitieve kaart vooralsnog te werken met criteria, op grond waarvan DLG aanvragen toetst. Desgewenst kan DLG Gedeputeerde Staten verzoeken om over de toepassing van de criteria een advies uit te brengen.

4.3 Criteria voor particulier beheer

Bij de afweging tussen eindbeheer door een terreinbeherende organisatie of particulier beheer in gebieden met een hoofdfunctie natuur (SN) gelden de volgende criteria:

1. *Op efficiënte wijze de natuurdoelstelling realiseren.*

Er dient zoveel mogelijk aansluiting te zijn tussen de nagestreefde natuurdoelen en de specifieke deskundigheid van

de beheerder. Dit betekent, dat natuurdoelen, die verbonden zijn met het cultuurlandschap, zich goed lenen voor particulier beheer. Te noemen zijn de droge gras- en hooilanden, de weidevogelgebieden en de particuliere landgoederen. De vaak grotere, meer complexe natuurgebieden, de "echte, woeste" natuur met het accent op natuurlijke processen en een integraal waterbeheer moeten beheerd worden door Nb-organisaties, conform het beleid tot nu toe.

Onder "woeste natuur" vallen alle grote natuurlijke en half-natuurlijke eenheden van de provinciale "Inventarisatie Natuurdoelen voor de Zeeuwse EHS" (bijlagen 3 en 4, kaartbijlage 18). Onder "cultuurlijke natuur" vallen alle overige natuurdoelen.

2. *Eenheid van beheer*

Uit het oogpunt van efficiency is het gewenst om binnen een aaneengesloten, zelfstandig natuurgebied één beheerder te hebben. In natuurgebieden wordt gestreefd naar zoveel mogelijk ruimte voor natuurlijke processen. Bij de inrichting verdwijnen in veel gevallen de kavelsloten en het prikkeldraad en zullen de oorspronkelijke kavelgrenzen vaak onzichtbaar worden. De bodemopbouw en het watersysteem worden bepalend voor de nieuwe structuur. Er wordt gestreefd naar een integraal beheer, dikwijls door extensieve beweiding van het hele gebied. Bij dergelijke ontschotter natuurgebieden past alleen een ongedeelde eindbeheer. Naast het natuurbelang van ongedeelde eindbeheer betekent één beheerder per gebied ook een grotere efficiency. Werken in grotere beheerseenheden is kostenbesparend. Materialen, machines en menskracht kunnen efficiënt ingezet worden. Planning en monitoring blijven overzichtelijk en er treedt geen onnodig verlies van tijd en energie op als gevolg van de noodzaak om voortdurend af te stemmen en te overleggen. Daarnaast worden ergernissen bij het nabuurschap zoveel mogelijk beperkt.

Op grond van dit criterium is particulier natuurbeheer een goede optie bij een nieuw natuurgebied, dat in eigendom is bij één eigenaar. Deze situatie komt op diverse plaatsen voor, zowel in het landbouwgebied als ook bij de landgoederen (Manteling van Walcheren, Schuddebeurs, etc). Bij de laatste categorie is er sprake van een landschappelijke eenheid van bos, natuurgebied en landerijen en historische gebouwen. Het eigendom en beheer is meestal al generaties lang in handen van één familie. Het beleid van de overheden is er op gericht om deze situatie voort te zetten, waarbij particulier beheer de voorkeur verdient boven beheer door een terreinbeherende organisatie. Ook eventuele uitbreidingen van het landgoed middels natuurontwikkeling komen in aanmerking voor particulier beheer.

Eenheid van beheer kan ook bereikt worden, als de betrokken eigenaren/gebruikers van een zelfstandig, afgerond (nieuw) natuurgebied zich als toekomstige beheerders verenigen in een rechtspersoon (bijv: vereniging agrarisch natuurbeheer, milieucoöperatie, etc).

Als dit niet het geval is dient er bij begrensde nieuwe natuurgebieden, die in bezit zijn van meerdere eigenaren, door een reeks van verwervingen gestreefd te worden naar

eenheid van beheer in de eindsituatie. Na inrichting komt de nieuwe natuureenheid in principe bij een natuurorganisatie in beheer.

Als er sprake is van afronding van bestaande natuurgebieden, die al in beheer zijn bij Nb-organisaties, komen de terreinbeheerders logischerwijs ook in aanmerking voor de uitbreiding van hun terrein.

Bij de beoordeling of particulier beheer wel of niet mogelijk is wordt op bovenstaande criteria getoetst. Wordt aan beide criteria voldaan, dan kan particulier natuurbeheer een goede optie zijn. Wordt niet aan beide criteria voldaan, dan gaat de voorkeur uit naar verwerving en beheer door een terreinbeheerende natuurorganisatie.

Lijst met de natuurdoeltypen voor Zeeland

Bijlage 1

Overzicht van de natuurdoeltypen voor de Zeeuwse EHS, afkomstig uit de Inventarisatie Natuurdoelen voor de Zeeuwse EHS (Provincie Zeeland, 2000). * = dit doeltype is tevens subdoeltype binnen grote natuurlijke natuurgebieden. cursief = dit doeltype komt alleen voor als subdoeltype binnen grote natuurlijke natuurgebieden.

Hogere zandgronden

hz-3.2	zoetwatergemeenschap
hz-3.3	rietland en ruigte
hz-3.4	ven
hz-3.5	droog schraalgrasland
hz-3.6	bloemrijk grasland
hz-3.7	vochtig schraalgrasland
hz-3.8	open zand
hz-3.11	struweel, mantel en zoom
hz-3.13	bos van arme zandgrond
hz-3.15	bos van bron en beek
hz-4.2	grasland
hz-4b.3	inheemse boscultuur

Zeekleigebieden

zk-2.1b	klei-oermoeras brak
zk-2.1z	klei-oermoeras zoet
zk-2.2	kleiboslandschap
zk-3.1	zoetwatergemeenschap
zk-3.2	brakwatergemeenschap
zk-3.3	zilt grasland en brakke ruigte*
zk-3.4	rietland en ruigte
zk-3.5	nat schraalgrasland*
zk-3.6	bloemrijk grasland*
zk-3.8	struweel, mantel en zoom
zk-3.10	bos van zeeklei
zk-3.13	park-stinzenbos
zk-4.2	grasland
zk-4B.4	inheemse boscultuur

Duinen

du-2.1	natuurlijk duinlandschap
du-3.3	slufter en groen strand*
du-3.5	nat schraalgrasland*
du-3.6	bloemrijk grasland*
du-3.7	droog duingrasland en open duin
du-3.9	<i>natte duinvalei</i>
du-3.10	struweel, mantel en zoom
du-3.11	hakhout
du-3.12	<i>bos van kalkarm duin</i>
du-3.14	bos van de duinzoom
du-3.16	park-stinzenbos*

Afgesloten zeearmen

az-2.1	afgesloten zeearm zoet
az-2.2	afgesloten zeearm brak
az-2.3	afgesloten zeearm zout
az-3.2	open begroeiing van vochtige grond
az-3.3	<i>zilt grasland en brakke ruigte</i>
az-3.5	<i>bloemrijk grasland</i>

Getijdegebieden

gg-2.1	zout getijdeland
gg-2.2	estuaria getijdeland
gg-3.2	<i>beheerde kwelder</i>

Noordzee

nz-1.1	zee
--------	-----

Oppervlakte natuurdoelen voor de Zeeuwse EHS

Bijlage 2

Voor alle natuurdoeltypen van de Zeeuwse EHS is weergegeven het aantal natuurgebieden en agrarische beheersgebieden waarvan dit type is toegekend alsmede de totale oppervlakte van deze gebieden. De tabel is ontleend aan de Inventarisatie natuurdoelen voor de Zeeuwse EHS (Provincie Zeeland, 2000) en geeft de situatie weer anno 2000. Overige dijken en akkerranden staan niet 1:1 op de kaart maar behoren als resp. traditioneel natuurgebied en als ruime-jas begrenzing wel tot de EHS.

regio	code	natuurdoeltype	aantal gebieden	opp. (ha)
hogere zandgronden	hz-3.2	zoetwatergemeenschap	12	31
	hz-3.3	rietland en ruigte	34	78
	hz-3.4	ven	16	22
	hz-3.5	droog schraalgrasland	4	33
	hz-3.6	bloemrijk grasland	57	317
	hz-3.7	vochtig schraalgrasland	7	21
	hz-3.8	open zand	1	13
	hz-3.11	struweel, mantel en zoom	20	33
	hz-3.13	bos van arme zandgrond	20	160
	hz-3.15	bos van bron en beek	1	13
	hz-4.2	grasland	6	12
	hz-4B.3	inheemse boscultuur	10	96
zeekleigebied	zk-2.1z	klei-oermoeras zoet*	1	416
	zk-2.1b	klei-oermoeras brak*	1	477
	zk-2.2	kleiboslandschap*	2	339
	zk-3.1	zoet watergemeenschap	73	255
	zk-3.2	brak watergemeenschap	102	665
	zk-3.3	zilt grasland en brakke ruigte	202	2020
	zk-3.4	rietland en ruigte	188	504
	zk-3.5	nat schraalgrasland	82	560
	zk-3.6	bloemrijk grasland	791	4382
	zk-3.8	struweel, mantel- en zoom	78	290
	zk-3.10	bos van zeeklei	71	938
	zk-3.13	park-stinzenbos	12	138
	zk-4.2	grasland	159	859
	zk-4B.4	inheemse boscultuur	15	122
duinen	du-2.1	natuurlijk duinlandschap*	2	2859
	du-3.3	slufter en groen strand	3	151
	du-3.5	nat schraalgrasland	7	27
	du-3.6	bloemrijk grasland	28	223
	du-3.7	droog duingrasland en open duin	15	231
	du-3.10	struweel, mantel en zoom	14	134
	du-3.11	hakhout	9	15
	du-3.14	bos van de duinzoom	3	21
	du-3.16	park-stinzenbos	3	53
afgesloten zeearmen	az-2.1	afgesloten zeearm zoet*	2	3265
	az-2.2	afgesloten zeearm brak*	2	3336
	az-2.3	afgesloten zeearm zout*	1	6540
getijdegebieden	gg-2.1	zout getijdenlandschap*	1	35195
	gg-2.2	estuaria getijdenlandschap*	1	31382
noordzee	nz-1.1	zee	1	37823
totaal			2057	134048
niet op de kaart:	zk-3.6	bloemrijk grasland	overige dijken** akkerranden***	1750
	zk-4.1	akker		400

* - de bijbehorende subdoeltypen zijn hier niet weergegeven, zie hiervoor bijlage 3

** - dit betreft het restant traditioneel natuurgebied binnendijken

*** - dit betreft de ruime-jasbegrenzing faunaranden

Natuurdoelen en subdoelen voor grote, natuurlijke natuurgebieden

Bijlage 3

Vermeld is de oppervlakte van de natuurdoelen en subdoelen voor alle grote, natuurlijke natuurgebieden in Zeeland (hoofdgroepen 1 en 2). In cursief is het oppervlakteaandeel van subdoeltypen binnen een groot natuurlijk natuurgebied weergegeven. De oppervlakte van de afzonderlijke subdoeltypen is in een tweede tabel samengevat.

groot natuurlijk natuurgebied	opp. (ha)	code	natuurdoeltype
Groot Eiland	416 50	zk-2.1z zk-3.5	klei-oermoeras zoet <i>nat schraalgrasland</i>
Schouwen zuid	477 50 50	zk-2.1b zk-3.3 zk-3.6	klei-oermoeras brak <i>zilt grasland en brakke ruigte</i> <i>bloemrijk grasland</i>
Passageule	220 25	zk-2.2 zk-3.5	kleiboslandschap <i>nat schraalgrasland</i>
Strijdersgat	119 20	zk-2.2 zk-3.6	kleiboslandschap <i>bloemrijk grasland</i>
Kop van Schouwen	2196 100 150 150	du-2.1 du-3.5 du-3.6 du-3.9	natuurlijk duinlandschap <i>nat schraalgrasland</i> <i>bloemrijk grasland</i> <i>natte duinvallei</i>
Manteling van Walcheren	663 150 70 30 30	du-2.1 du-3.6 du-3.9 du-3.12 du-3.16	natuurlijk duinlandschap <i>bloemrijk grasland</i> <i>natte duinvallei</i> <i>bos van kalkarm zand</i> <i>park-stinsbos</i>
Krammer-Volkerak	2669 175 65	az-2.1 az-3.2 az-3.5	afgesloten zeearm zoet <i>open begroeiing vochtig</i> <i>bloemrijk grasland</i>
Markiezaat	596 100	az-2.1 az-3.5	afgesloten zeearm zoet <i>bloemrijk grasland</i>
Braakman	335 25 25 50	az-2.2 az-3.2 az-3.3 az-3.5	afgesloten zeearm brak <i>open begroeiing vochtig</i> <i>zilt grasland en brakke ruigte</i> <i>bloemrijk grasland</i>
Veerse Meer	3001 400 150 200	az-2.2 az-3.2 az-3.3 az-3.5	afgesloten zeearm brak <i>open begroeiing vochtig</i> <i>zilt grasland en brakke ruigte</i> <i>bloemrijk grasland</i>
Grevelingen	6540 400 200	az-2.3 az-3.2 az-3.3	afgesloten zeearm zout <i>open begroeiing vochtig</i> <i>zilt grasland en brakke ruigte</i>
Oosterschelde	35195 1000 50	gg-2.1 gg-3.2 du-3.3	zout getijdenlandschap <i>beheerde kwelder</i> <i>slufter en groen strand</i>
Westerschelde	31382 3500	gg-2.2 gg-3.2	estuariën getijdenlandschap <i>beheerde kwelder</i>
Noordzee	37823	nz-1.1	zee

	opp.(ha)	code	subdoeltype
zeekleigebied	50	zk-3.3	<i>zilt grasland en brakke ruigte</i>
	75	zk-3.5	<i>nat schraalgrasland</i>
	70	zk-3.6	<i>bloemrijk grasland</i>
duinen	100	du-3.5	<i>nat schraalgrasland</i>
	300	du-3.6	<i>bloemrijk grasland</i>
	220	du-3.9	<i>natte duinvallei</i>
	30	du-3.12	<i>bos van kalkarm zand</i>
	30	du-3.16	<i>park-stinsbos</i>
afgesloten zeearmen	1000	az-3.2	<i>open begroeiing vochtig</i>
	375	az-3.3	<i>zilt grasland en brakke ruigte</i>
	415	az-3.5	<i>bloemrijk grasland</i>
getijdegebied	4500	gg-3.2	<i>beheerde kwelder</i>
	50	du-3.3	<i>slufter en groen strand</i>

Lijst met grote, halfnatuurlijke natuurgebieden

Bijlage 4

Schouwen-Duiveland

- 1 - Moermond
- 2 - Duinzoom Schouwen
- 3 - Koudekerksche inlaag
- 4 - Karrevelden Zierikzee
- 5 - Dijkwater
- 6 - Krekengebied Ouwerkerk
- 7 - De Maire

Tholen en Sint Philipsland

- 8 - Rammegors
- 9 - Van Haaftenpolder
- 10 - Karrevelden Scherpenisse
- 11 - Karrevelden Schakerloo

Walcheren

- 12 - Vroongronden Westkapelle
- 13 - Kaapduinen
- 14 - Weidegebied Veere
- 15 - Rammekenshoek
- 16 - Duinzoom Walcheren

Zuid-Beveland

- 17 - Schenge
- 18 - Weidegebied Sinoutskerke
- 19 - Zwake
- 20 - Kapelsche Moer
- 21 - Ierseke Moer
- 22 - Heggengebied Nisse

Zeeuws-Vlaanderen

- 23 - Het Zwin
- 24 - Verdrongen Zwarte Polder
- 25 - De Blikken
- 26 - Groote Gat Oostburg
- 27 - Braakman-zuid
- 28 - Canisvlietsche kreek
- 29 - Otheensche kreek
- 30 - De Grote Putting
- 31 - St Jansteenpolder
- 32 - De Clinge
- 33 - Kriekeputten
- 34 - Axelsche kreek

Zie voor verklaring paragraaf 3.2.2.

Beheerspakketten voor natuurgebieden SN (incl. landschapspakketten)

Bijlage 5

Beknpte weergave van de beheerspakketten voor de Subsidieregeling Natuurbeheer, inclusief de landschapspakketten, zoals vermeld in de brochure van LASER en DLG van januari 2000. De hier genoemde informatie is aan verandering onderhevig. Voor de actuele gegevens kan men terecht bij LASER in Roermond (tel. 0475-355525) of bij de web-site van het ministerie van LNV op <http://www.minlnv.nl/regelingen>.

basispakket	1	Plas en ven
	2	Moeras
	3	Rietcultuur
	4	Halfnatuurlijk grasland
	5	Heide
	6	Struweel
	7	Hoogveen
	8	Akker
	9	Bos

pluspakket	10a	Grootschalige natuur zonder begrazing
	10b	Grootschalige natuur met begrazing
	11	Soortenrijke plas
	12	Soortenrijk ven
	13	Beek en duinrel
	14	Trilveen
	15	Overjarig rietland
	16	Veenmosrietland en moerasheide
	17	Nat soortenrijk grasland
	18	Droog soortenrijk grasland
		bloemdijk
	19	Soortenrijk stuifzand
	20	Droge heide
	21	Natte heide
	22	Levend hoogveen
	23	Soortenrijk weidevogelgrasland
	24	Zeer soortenrijk weidevogelgrasland
	25	Wintergastenweide
	26	Omvorming bos met verh. natuurwaarde
	27	Bos met verhoogde natuurwaarde
	28	Natuurbos
	29	Hakhout en griend
	30	Middenbos

landschaps- pakket	50	Houtwal
	51	Houtkade en landscheiding
	52	Landweer
	53	Singel
	54	Elzensingel
	55	Geriefhoutbosje
	56	Knip- en scheerheg
	57	Struweelhaag
	58	Knotbomenrij
	59	Grubbe en holle weg
	60	Hoogstamboomgaard
	61	Eendenkooi
	62	Poel
	63	Rietzoom en klein rietperceel
	64	Raster

recreatie- pakket	80	Laag recreatieniveau
	90	Hoog recreatieniveau

Beheerspakketten voor agrarische beheersgebieden SAN (incl. landschapspakketten)

Bijlage 6

Beknpte weergave van de beheerspakketten voor de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer, inclusief de landschapspakketten, zoals vermeld in de brochure van LASER en DLG van januari 2000. De hier genoemde informatie is aan verandering onderhevig. Voor de actuele gegevens kan men terecht bij LASER in Roermond (tel. 0475-355525) of bij de web-site van het ministerie van LNV op <http://www.minlnv.nl/regelingen>.

nr. naam	
beheerspakket	1 Ontwikkeling kruidenrijk grasland
	2 Instandhouding kruidenrijk grasland
	3 Bont hooiland
	4 Bonte hooiweide
	5 Kruidenrijk weiland
	6 Bont weiland
	7 Bonte weiderand
	8 Bonte hooirand
	9 Kruidenrijke zomen
	10 Landschappelijk waardevol grasland
	11 Weidevogelgrasland, rustperiode van 1 april tot 1 juni
	12 Weidevogelgrasland, rustperiode van 1 april tot 8 juni
	13 Weidevogelgrasland, rustperiode van 1 april tot 15 juni
	14 Weidevogelgrasland, rustperiode van 1 april tot 22 juni
	15 Vluchtheuvels voor weidevogels
	16 Plas-dras voor weidevogels van 15 februari tot 15 april
	17 Plas-dras voor weidevogels van 15 februari tot 15 mei
	18 Algemeen weidevogelgebied
	19 Belangrijk algemeen weidevogelgebied
	20 Soortenrijk weidevogelgebied met kritische soorten
	21 Zeer soortenrijk weidevogelgebied met kritische soorten
	22 Faunarand roulerend
	23 Faunarand roulerend met winterbeheer
	24 Faunarand vast
	25 Roulerende faunarand met kruidenmengsel of braak
	26 Roulerend graandeel
	27 Chemie- en kunstmestvrij
	28 Akkerfauna
	29 Akkerflora vollelds
	30 Akkerflora randen
	31 Snelgroeïend loofbos
	32 Snelgroeïend naaldbos
	33 Landbouw met natuurlijke handicaps
landschapspakket	50 Houtwal
	51 Houtkade en landscheiding
	52 Landweer
	53 Singel
	54 Elzensingel
	55 Geriefhoutbosje
	56 Knip- en scheerheg
	57 Struweelhaag
	58 Knotbomenrij
	59 Grubbe en holle weg
	60 Hoogstamboomgaard
	61 Eendenkooi
	62 Poel
	63 Rietzoom en klein rietperceel
	64 Raster

Beheerspakketten recreatie

Bijlage 7

Beknopte weergave van de recreatiepakketten van de Subsidieregeling Natuurbeheer, zoals vermeld in de brochure van LASER en DLG van januari 2000. De hier genoemde informatie is aan verandering onderhevig. Voor de actuele gegevens kan men terecht bij LASER in Roermond (tel. 0475-355525) of bij de web-site van het ministerie van LNV op <http://www.minlnv.nl/regelingen>.

	code	naam
recreatiepakket	80	laag recreatieniveau
	90	hoog recreatieniveau

Natuurdoelen en bijbehorende beheerspakketten voor natuurgebieden (SN)

Bijlage 8

Per natuurdoeltype zijn weergegeven de totale oppervlakte natuurgebied (ha SN) en het oppervlakteaandeel (in % en ha) van de beheerspakketten voor het eindbeheer, voor tussenbeheer en voor alternatief beheer. Zie voor toelichting paragraaf 3.3.2.

code	natuurdoeltype	ha SN	beheerspakket nr eindbeheer	min %	min ha	beheerspakket nr tussenbeheer	max %	max ha	beheerspakket nr alternatief	max %	max ha
nz-1.1	zee	37823	10 Grootschalige natuur	100	37823	-	-	0	-	-	0
qz-2.1	zout getijdenlandschap	34145	10 Grootschalige natuur	100	34145	-	-	0	-	-	0
qz-2.2	estuairien getijdenlandschap	27882	10 Grootschalige natuur	100	27882	-	-	0	-	-	0
gg-3.2	beheerde kwelder	4500	4 Halfnatuurlijk grasland	50	2250	-	-	0	24 Zeer rijk weide- vogelgrasland	50	2250
az-2.1	afgesloten zeearm zoet	2925	10 Grootschalige natuur	100	2925	-	-	0	-	-	0
az-2.2	afgesloten zeearm brak	2480	10 Grootschalige natuur	100	2480	-	-	0	-	-	0
az-2.3	afgesloten zeearm zout	5940	10 Grootschalige natuur	100	5940	-	-	0	-	-	0
az-3.2	open begroeiing vochtig	1000	17 Nat soortenrijk grasland	50	500	4 Halfnatuurlijk grasland	25	250	24 Zeer rijk weide- voelorasland	25	250
az-3.3	zilt grasland en brakke ruigte	375	17 Nat soortenrijk grasland	75	281	-	-	0	24 Zeer rijk weide- voelorasland	25	94
az-3.5	bloemrijk grasland	415	24 Zeer rijk weide- voelorasland	75	311	4 Halfnatuurlijk grasland	25	104	-	-	0
du-2.1	natuurlijk duinlandschap	2179	10 Grootschalige natuur	100	2179	-	-	0	-	-	0
du-3.3	slufter en groen strand	201	17 Nat soortenrijk grasland	50	101	4 Halfnatuurlijk grasland	25	50	4 Halfnatuurlijk grasland	25	50
du-3.5	nat schraalgrasland	127	17 Nat soortenrijk grasland	80	102	4 Halfnatuurlijk grasland	10	13	4 Halfnatuurlijk grasland	10	13
du-3.6	bloemrijk grasland	523	4 Halfnatuurlijk grasland	100	523	-	-	0	-	-	0
du-3.7	droog duingrasland en open duin	231	4 Halfnatuurlijk grasland	100	231	-	-	0	-	-	0
du-3.9	natte duinvallei	220	17 Nat soortenrijk grasland	80	176	4 Halfnatuurlijk grasland	10	22	4 Halfnatuurlijk grasland	10	22
du-3.10	struweel, mantel en zoom	134	6 Struweel	100	134	-	-	0	-	-	0
du-3.11	hakhout	15	28 Hakhout en griend	50	8	9 Bos	25	4	9 Bos	25	4
du-3.12	bos van kalkarm zand	30	28 Natuurbos	50	15	9 Bos	25	8	9 Bos	25	8
du-3.14	bos van de duinzoom	21	28 Natuurbos	50	11	9 Bos	25	5	9 Bos	25	5
du-3.16	park-slinzenbos	83	27 Bos met natuurwaarde	50	41	9 Bos	25	21	9 Bos	25	21
zk-2.1	klei-oermeeras	662	10 Grootschalige natuur	100	662	-	-	0	-	-	0
zk-2.2	kleiboslandschap	294	10 Grootschalige natuur	100	294	-	-	0	-	-	0
zk-3.1	zoet watergemeenschap	250	11 Soortenrijke plas	50	125	1 Plas en ven	25	62	1 Plas en ven	25	62
zk-3.2	brak watergemeenschap	665	11 Soortenrijke plas	50	333	1 Plas en ven	25	166	1 Plas en ven	25	166
zk-3.3	zilt grasland en brakke ruigte	1840	17 Nat soortenrijk grasland	50	920	4 Halfnatuurlijk grasland	25	460	24 Zeer rijk weide- voelorasland	25	460
zk-3.4	rietland en ruigte	482	15 Overjarig rietland	50	241	2 Moeras	40	193	16 Veenmosrietland	10	48
zk-3.5	nat schraalgrasland	616	17 Nat soortenrijk grasland	50	308	4 Halfnatuurlijk grasland	20	123	24 Zeer rijk weide- voelorasland	30	185
zk-3.6	bloemrijk grasland	3232	18 Droog soortenrijk grasland	40	1293	4 Halfnatuurlijk grasland	30	969	24 Zeer rijk weide- voelorasland	30	969
zk-3.8	struweel, mantel- en zoom	287	6 Struweel	100	287	-	-	0	-	-	0
zk-3.10	bos van zeeklei	938	28 Natuurbos	25	235	6 Struweel	50	469	9 Bos	25	235
zk-3.13	park-slinzenbos	138	27 Bos met natuurwaarde	50	69	9 Bos	25	35	9 Bos	25	35
zk-4.2	grasland	17	4 Halfnatuurlijk grasland	100	17	-	-	0	-	-	0
zk-4B.4	inheemse boscultuur	122	27 Bos met natuurwaarde	50	61	9 Bos	25	30	9 Bos	25	30
hz-3.2	zoetwatergemeenschap	31	11 Soortenrijke plas	50	15	1 Plas en ven	25	8	1 Plas en ven	25	8
hz-3.3	rietland en ruigte	78	2 Moeras	100	78	-	-	0	-	-	0
hz-3.4	ven	22	12 Soortenrijk ven	50	11	1 Plas en ven	25	5	1 Plas en ven	25	5
hz-3.5	droog schraalgrasland	33	18 Droog soortenrijk grasland	50	16	4 Halfnatuurlijk grasland	25	8	4 Halfnatuurlijk grasland	25	8
hz-3.6	bloemrijk grasland	298	4 Halfnatuurlijk grasland	100	298	-	-	0	-	-	0
hz-3.7	vochtig schraalgrasland	21	17 Nat soortenrijk grasland	50	10	4 Halfnatuurlijk grasland	25	5	4 Halfnatuurlijk grasland	25	5
hz-3.8	open zand	13	19 Soortenrijk stuifzand	50	7	4 Halfnatuurlijk grasland	25	3	4 Halfnatuurlijk grasland	25	3
hz-3.11	struweel, mantel en zoom	33	6 Struweel	100	33	-	-	0	-	-	0
hz-3.13	bos van arme zandgrond	160	28 Natuurbos	50	80	6 Struweel	25	40	9 Bos	25	40
hz-3.15	bos van bron en beek	13	28 Natuurbos	50	6	9 Bos	25	3	9 Bos	25	3
hz-4.2	grasland	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0
hz-4B.3	inheemse boscultuur	96	27 Bos met natuurwaarde	50	48	9 Bos	25	24	9 Bos	25	24
totaal		131587			123503			3061			5004

Natuurdoelen en bijbehorende beheerspakketten voor agrarische beheersgebieden (SAN)

Bijlage 9

Per natuurdoeltype zijn weergegeven de oppervlakte agrarisch beheersgebied (SAN opp ha) en het oppervlakteaandeel (% en ha) van beheerspakketten voor het eindbeheer, voor het tussenbeheer en voor het alternatieve beheer. Zie voor toelichting paragraaf 3.3.2.

code	natuurdoeltype	SAN opp. (ha)	nr	SAN beheerspakketten eindbeheer	min %	min ha	nr	SAN beheerspakketten tussenbeheer	max %	max ha	nr	SAN beheerspakketten alternatief beheer	max %	max ha
zk-3.3	zilt grasland en brakke ruigte	230	11 t/m 14, 16 t/m 21	weidevogel-pakketten	50	115	33	ontwikkelings-beheer	25	58	15	vluchtheuvels	25	58
zk-4.2	grasland	842	11 t/m 14, 16 t/m 21	weidevogel-pakketten	50	421	33	ontwikkelings-beheer	25	211	15	vluchtheuvels	25	211
hz-3.6	bloemrijk grasland	19	2 t/m 9	botanische pakketten	50	9	1, 33	ontwikkelings-beheer	25	5	10	landschappelijk grasland	25	5
hz-4.2	grasland	12	2 t/m 9	botanische pakketten	100	12	-	-	0	0	-	-	0	0
zk-2.1	klei-oermoeras	81	2 t/m 9	botanische pakketten	50	40	1, 33	ontwikkelings-beheer	25	20	10	landschappelijk grasland	25	20
zk-3.1	zoet watergemeenschap	5	2 t/m 9	botanische pakketten	100	5	-	-	0	0	-	-	0	0
zk-3.4	rietland en ruigte	23	2 t/m 9	botanische pakketten	50	11	1, 33	ontwikkelings-beheer	25	6	10	landschappelijk grasland	25	6
zk-3.5	nat schraaigrasland	20	2 t/m 9	botanische pakketten	50	10	1, 33	ontwikkelings-beheer	25	5	10	landschappelijk grasland	25	5
zk-3.6	bloemrijk grasland	1220	2 t/m 9	botanische pakketten	50	610	1, 33	ontwikkelings-beheer	25	305	10	landschappelijk grasland	25	305
zk-3.8	struweel, mantel- en zoom	3	2 t/m 9	botanische pakketten	50	1	1, 33	ontwikkelings-beheer	25	1	10	landschappelijk grasland	25	1
az-2.2	afgesloten zeearm brak	6	2 t/m 9	botanische pakketten	50	3	1, 33	ontwikkelings-beheer	25	1	10	landschappelijk grasland	25	1
zk-4.1	akker	400	3242, 3252	faunarand	100	400	-	-	0	0	-	-	0	0
	totaal	2860				1638				611				611

Totale oppervlakte van beheerspakketten voor natuurgebieden (SN)

Bijlage 10

Voor alle in dit Natuurgebiedsplan voor Zeeland opengestelde beheerspakketten voor natuurgebieden (SN) is weergegeven de totale oppervlakte voor het eindbeheer, voor het tussenbeheer en voor het alternatieve beheer, alsmede de gezamenlijke totale oppervlakte in ha. De gegevens zijn afgeleid uit bijlage 8 en kunnen worden gebruikt voor het vaststellen van quota.

nr beheerspakket SN	SN eindbeheer (min. ha)	SN tussenbeheer (max. ha)	SN alternatief (max. ha)	SN totaal (ha)
1. plas en ven	0	242	242	484
2. moeras	78	193	0	271
4. (half)natuurlijk grasland	3319	2008	102	5428
6. struweel	455	509	0	964
9. bos	0	130	404	533
10. grootschalige natuur	114329	0	0	114329
11. soortenrijke plas	473	0	0	473
12. soortenrijk ven	11	0	0	11
15. overjarig rietland	241	0	0	241
16. veenmosrietland	0	0	48	48
17. nat soortenrijk grasland	2398	0	0	2398
18. droog soortenrijk grasland	1309	0	0	1309
19. soortenrijk stuifzand	7	0	0	7
24. zeer soortenrijk weidevogelgrasland	311	0	4208	4519
27. bos met natuurwaarde	219	0	0	219
28. natuurbos	346	0	0	346
29. hakhout	8	0	0	8
totaal	123503	3081	5004	131587

Totale oppervlakte van beheerspakketten voor agrarische beheersgebieden (SAN)

Bijlage 11

Voor alle in dit Natuurgebiedsplan voor Zeeland opengestelde beheerspakketten voor agrarische beheersgebieden (SAN) is weer-gegeven de totale oppervlakte voor het eindbeheer, voor het tussenbeheer en voor het alternatieve beheer, alsmede de gezamen-lijke totale oppervlakte in ha. De gegevens zijn afgeleid uit bijlage 9 en kunnen worden gebruikt voor het vaststellen van quota.

nr	beheerspakket SAN	SAN eind- beheer (min. ha)	SAN tussen- beheer (max. ha)	SAN alternatief beheer (max. ha)	SAN totaal (ha)
1, 33	ontwikkeling kruidenrijk grasland (1) landbouw met natuurlijke handicaps (33)	0	611	0	611
2 t/m 9	instandhouding kruidenrijk grasland (2) bont hooiland (3) bonte hooiweide (4) kruidenrijk weiland (5) bont weiland (6) bonte weiderand (7) bonte hooirand (8) kruidenrijke zomen (9)	1102	0	0	702
10	landschappelijk waardevol grasland	0	0	343	343
15	vluchtheuvels voor weidevogels	0	0	268	268
11 t/m 14 16 t/m 21	weidevogelgrasland met rustperiode plasdras voor broedende en trekkende weidevogels tot 15 april (16) plasdras voor broedende en trekkende weidevogels tot 15 mei (17) algemeen weidevogelgebied (18) belangrijk algemeen weidevogelgebied (19) soortenrijk weidevogelgebied met kritische soorten (20) zeer soortenrijk weidevogelgebied met kritische soorten (21)	536	0	0	536
3242, 3252	faunarand, vast op klei (3242) faunarand, roulerend op klei (3252)	400	0	0	400
	totaal				2860

Tabel overgangsbeheer RBON-SAN

Bijlage 12

Beheerspakketten uit de voormalige RBON en de daarmee corresponderende agrarische beheerspakketten uit de SAN ten behoeve van het overgangsbeheer. Zie voor toelichting par. 3.6.1.

Beheersdoelstelling RBON	Bijbehorende pakketten SAN
1 Handhaven van natuurlijke handicaps	33 Landbouw met natuurlijke handicaps
2 Handhaven en ontwikkelen van waardevolle vegetaties	1 Ontwikkeling kruidenrijk grasland
	2 Instandhouding kruidenrijk grasland
	3 Bont hooiland
	4 Bonte hooiweide
	5 Kruidenrijk weiland
	6 Bont weiland
	7 Bonte weiderand
	8 Bonte hooirand
	9 Kruidenrijke zomen
	10 Landschappelijk waardevol grasland
	26 Roulerend graandeel
	27 Chemie- en kunstmestvrij
	29 Akkerflora vollevels
	30 Akkerflora randen
3 Handhaven en ontwikkelen van weidevogelpopulaties	11 Weidevogelgrasland met een rustperiode van 1 april tot 1 juni
	12 Weidevogelgrasland met een rustperiode van 1 april tot 8 juni
	13 Weidevogelgrasland met een rustperiode van 1 april tot 15 juni
	14 Weidevogelgrasland met een rustperiode van 1 april tot 22 juni
	15 Vluchtheuvels voor weidevogels
	16 Plas-dras voor broedende en trekkende weidevogels van 15 februari tot 15 april
	17 Plas-dras voor broedende en trekkende weidevogels van 15 februari tot 15 mei
	18 Algemeen weidevogelgebied
	19 Belangrijk algemeen weidevogelgebied
	20 Soortenrijk weidevogelgebied met kritische soorten
	21 Zeer soortenrijk weidevogelgebied met kritische soorten
4 Onderhoud van landschapselementen	50 Houtwal
	51 Houtkade en landscheiding
	52 Landweer
	53 Singel
	54 Elzensingel
	55 Geriefhoutbosje
	56 Knip- en scheerheg
	57 Struweelhaag
	58 Knotbomenrij
	59 Grubbe en holle weg
	60 Hoogstamboomgaard
	61 Eendenkooi
	62 Poel
	63 Rietzoom en klein rietperceel
	64 Raster
5 Tegengaan van nadelige beïnvloeding	1 Ontwikkeling kruidenrijk grasland
	2 Instandhouding kruidenrijk grasland
	3 Bont hooiland
	4 Bonte hooiweide
	5 Kruidenrijk weiland
	6 Bont weiland
	7 Bonte weiderand
	8 Bonte hooirand
	9 Kruidenrijke zomen
	10 Landschappelijk waardevol grasland
	26 Roulerend graandeel
	27 Chemie- en kunstmestvrij
	29 Akkerflora vollevels
	30 Akkerflora randen
6 Handhaven en ontwikkelen faunabiotopen	22 Faunaland roulerend
	23 Faunaland roulerend met winterbeheer
	24 Faunaland vast
	25 Faunaland vast met kruidenmengsel
	26 Roulerend graandeel
	27 Chemie- en kunstmestvrij
	28 Akkerfauna

Kwetsbare natuurwaarden waarvoor ontheffing voor openstelling kan worden verleend

Bijlage 13

Weergave van de kwetsbare natuurwaarden waarvoor ontheffing van de openstelling van een natuurgebied kan worden verleend. De betredingsgevoelige vegetaties zijn aan de hand van natuurdoeltypen gedefinieerd. De verstoringsgevoelige broedvogels en trekvogels zijn aan de hand van ecologische groepen gedefinieerd. Zie voor toelichting par. 3.3.4.

Betredingsgevoelige vegetaties

1. hz-3.3, hz-3.4, hz-3.5, hz-3.7, hz-3.8
2. zk-3.3, zk-3.4, zk-3.5
3. du-2.1, du-3.3, du-3.5, du-3.7, du-3.9
4. az-3.2, az-3.3

Verstoringsgevoelige broedvogels

1. weidevogels
2. bodembroeders van het open duin
3. bodembroeders van strand en kust
4. moerasvogels

Verstoringsgevoelige trekvogels

1. ganzen en zwanen
 2. steltlopers
-

Ruime-jas begrenzing faunaranden

Bijlage 14

Begrenzing

In dit Natuurgebiedsplan wordt een quotum van 400 ha agrarisch beheersgebied opengesteld ten behoeve van faunaranden. De begrenzing van het beheersgebied vindt plaats via de ruime-jas methode.

De buitengrens van het beheersgebied valt samen met de provinciegrens. Daarbinnen omvat dit beheersgebied alleen cultuurgronden met een akkerbouwkundig gebruik. Een faunarand maakt dus deel uit van een perceel waarop akkerbouw wordt uitgeoefend. Alle akkers in Zeeland worden gerekend tot het zoekleigebied. Hoewel verschillen voorkomen in de zwaarte van de grond worden alle akkers hier om praktische redenen tot de kleigronden gerekend.

Bij de ruime-jas methode worden ruime gebieden, zogenaamde zoekgebieden, begrensd. Binnen deze zoekgebieden is het mogelijk beschikkingen voor faunarandenbeheer af te geven tot het hectare-quotum (de beschikbare oppervlakte voor beschikkingen) is bereikt. In dit Natuurgebiedsplan is sprake van drie zoekgebieden:

- 0- faunaranden gelegen langs een natuurgebied
- 1- faunaranden gelegen in een bestaand akkervogelgebied
- 2- faunaranden gelegen in een potentieel akkervogelgebied.

zoekgebied 0: akkers die grenzen aan bestaand natuur-gebied

Dit zoekgebied omvat alle faunaranden die grenzen aan bestaand natuurgebied. Onder bestaande natuurgebieden worden hier verstaan alle binnendijkse gebieden met actuele natuurwaarden. Dit betreft alle terreinen die als natuurgebied in beheer zijn bij een terreinbeherende organisatie, of die voor dit doel verworven en ingericht zijn door het Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL). Tevens betreft dit de terreinen onder particulier natuurbeheer. Bovendien wordt in dit verband onder natuurgebieden verstaan alle krekken, dijken en natte ecologische verbindingzones (o.a. natuurvriendelijke oevers), zoals genoemd in dit Natuurgebiedsplan. Dit zoekgebied omvat alle akkerranden die direct grenzen aan zo'n natuurgebied. Als er een openbare weg tussen de rand en het natuurgebied ligt, is deze niet direct aangrenzend.

Faunarandenbeheer is binnen dit zoekgebied gericht op versterking van bestaande natuurwaarden. Tevens heeft de faunarand een functie als buffer tussen de akker en het natuurgebied. Voor iedere faunarand gelegen in dit zoekgebied kan een beschikking voor faunarandenbeheer worden aangevraagd. Het zoekgebied wordt niet afzonderlijk op kaart aangegeven.

zoekgebied 1: bestaande akkervogelgebieden

Dit zoekgebied omvat de bestaande akkervogelgebieden van Zeeland. De bestaande akkervogelgebieden zijn in kaart gebracht aan de hand van verspreidingsgegevens van de karakteristieke soorten (patrijs, gele kwikstaart, veldleeuwerik, grauwe gors en kwartel) gedurende de laatste twintig jaar (bron: Broedvogels van Zeeland. Provincie Zeeland, 1994; aangevuld met recente waarnemingen). Faunarandenbeheer is binnen deze gebieden gericht op behoud van de bestaande populaties. Voor iedere faunarand gelegen binnen dit zoekgebied kan een individuele beschikking voor faunarandenbeheer worden aangevraagd. Het zoekgebied is op kaart aangeduid als zoekgebied 1 voor "individuele overeenkomsten faunarandenbeheer". Zie de kaartbijlage 19.

zoekgebied 2: potentiële akkervogelgebieden

Dit zoekgebied omvat de potentiële leefgebieden van waardevolle akkervogels in Zeeland. Dit betreft feitelijk alle overige akkerbouwgronden in de provincie. Deze herbergen thans relatief lage dichtheden aan akkervogels. Het faunarandenbeheer is hier gericht op ontwikkeling van populaties akkervogels. Dit beheer kan alleen succes hebben wanneer kleinschalige netwerken van akkerranden worden gerealiseerd. Om een kleinschalig netwerk te realiseren is bij het aanvragen van een beschikking vereist:

- een totale randlengte van minstens 5 km per aanvraag, en
- een afstand van ten hoogste 500 m tussen de afzonderlijke faunaranden.

Aangezien deze aanvragen in de praktijk vaak meerdere randen op meerdere landbouwbedrijven zullen omvatten is samenwerking noodzakelijk en zal hier doorgaans sprake zijn van gezamenlijke aanvragen, oftewel projecten faunarandenbeheer. Een dergelijke aanvraag kan overigens ook randen uit de zoekgebieden 0 en 1 omvatten. Het zoekgebied is op bijgaande kaart aangeduid als zoekgebied 2 voor "projecten faunarandenbeheer".

Beheerspakketten

Binnen de ruime-jas begrenzing faunaranden worden de volgende agrarische beheerspakketten opengesteld:

- 3242 faunarand die gedurende het gehele tijdvak op dezelfde plaats ligt op kleigrond
- 3252 roulerende faunarand op kleigrond.

Voor de inhoud van deze pakketten wordt verwezen naar de brochure van LASER en DLG.

Het kruidenmengsel dat wordt ingezaaid is niet in bepalingen

vastgelegd. Dit betekent dat de aanvrager hier, naargelang de omstandigheden, kan kiezen. In hoofdlijnen zijn drie typen kruidentmengsels te onderscheiden met ieder hun eigen kenmerken:

1- wild bloemenmengsel

Dit bevat fraaie bloeiers als Margriet, Reukeloze kamille, Korenbloem en Gewone klaproos. De soorten bloeien lang en komen ook de daaropvolgende jaren goed tot ontwikkeling. Ze zijn aantrekkelijk voor insecten, vogels en zoogdieren.

2- mengsel van wilde bloemen en grassen

Dit bevat naast de inheemse inheemse plantensoorten uit mengsel 1 ook een aandeel inheemse grassen, zoals Ruw beemdgras, Beemdlanbloem, Rood zwenkgras of Rietzwenkgras. Dit mengsel geeft ook in de winter een vegetatiedek.

3- mengsel van cultuurplanten

Voorbeelden van cultuurplanten zijn Gele honingklaver, Zwarte mosterd, Kleine teunisbloem en Phacelia. Dergelijke planten bloeien zeer uitbundig maar vaak ook zeer kort. Ze zijn zeer aantrekkelijk voor insecten en zaadeters maar vormen 's winters geen vegetatiedek.

Geadviseerd wordt zoveel mogelijk het wilde bloemenmengsel te gebruiken. Langs natuurgebieden zijn de inheemse grasmengsels met de algemene plantensoorten (Reukeloze kamille, Gewone klaproos) aan te raden. De cultuurplanten zijn vooral geschikt voor akkerranden waarvoor een risico bestaat op kruisbestuiving van naburige graszaadpercelen.

Afstemming met het waterbeheer

De meeste sloten en watergangen in Zeeland zijn opgenomen in zogenaamde 'delfplannen' van de beide Zeeuwse waterschappen. Gemiddeld eens in de 8 jaar wordt een sloot geschoond of uitgebaggerd. Slootkanten worden bovendien

jaarlijks gemaaid. Het berijden van een akkerrand en het deponderen van bagger op een akkerrand vormt een voortdurend aandachtspunt aangezien dit de kwaliteit van de faunarand kan aantasten.

De Dienst Landelijk Gebied en de waterschappen hebben destijds afgesproken:

- de akkerrand is een volwaardig landbouwproduct waarmee zorgvuldig wordt omgegaan
- de akkerbouwer heeft een ontvangplicht voor baggerspecie
- delven gebeurt eens in de 8 jaar; incidenteel mag hiertoe in een rand gereden worden
- bij een smalle rand wordt de bagger over de rand gezet; bij een brede rand wordt de bagger in rijen haaks op de sloot gezet
- maaien gebeurt zoveel mogelijk vanaf de weg
- partijen wisselen informatie uit over vaste randen, delfplan en maaidata
- de waterschappen informeren elk voorjaar bij LASER naar de ligging van akkerranden
- LASER verstrekt op verzoek kaarten met de ligging van akkerranden aan waterschappen
- de aanvrager blijft verantwoordelijk voor de kwaliteit van de akkerrand.

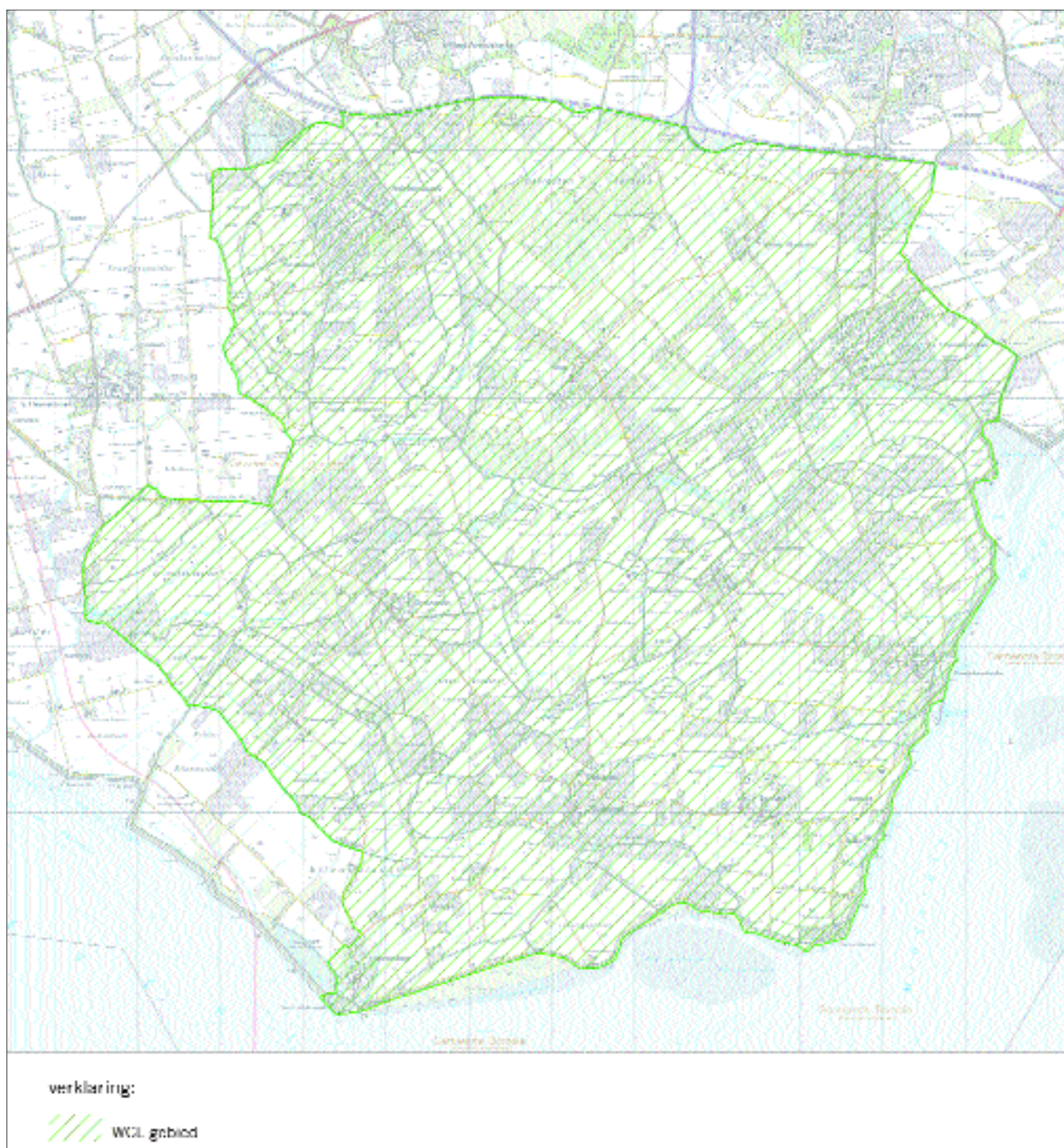
Deze afspraken blijven gehandhaafd.

Informatie

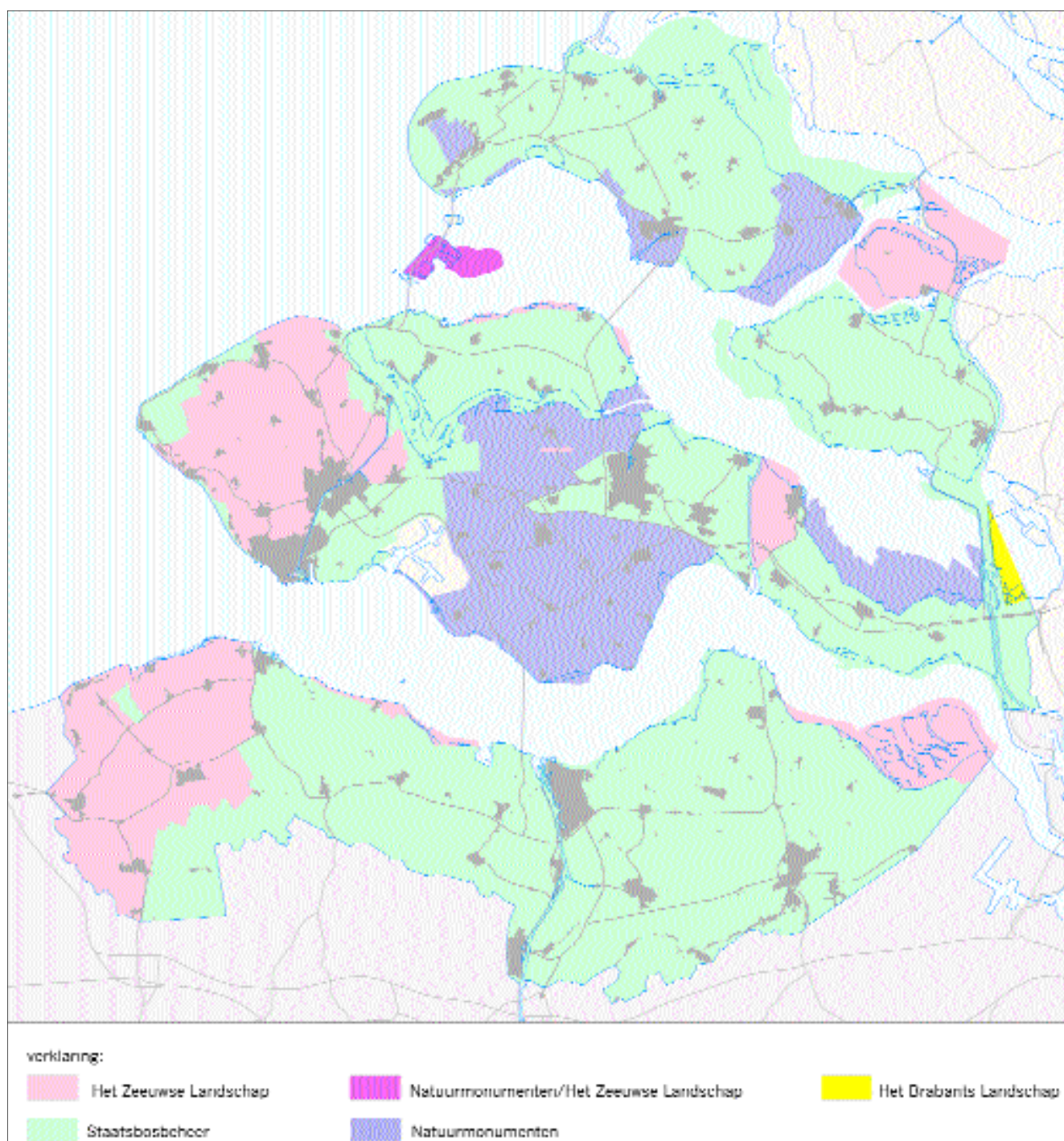
Sinds begin 2000 is bij de ZLTO in Goes een steunpunt agrarisch natuurbeheer actief. Boeren kunnen hier terecht voor vragen over de diverse vormen van agrarisch natuurbeheer, waaronder ook het faunarandenbeheer. Het telefoonnummer van het steunpunt is: 0113-247700.

Begrenzing WCL Zak van Zuid-Beveland

Bijlage 15

Bijlage 16

Bijlagen 17a t/m 19

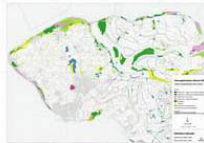
behorende bij Natuur gebiedsplan Zeeland 2001

17a Deelgebieden Schouwen-Duiveland

17b Deelgebied Tholen - St. Philipsland

17c Deelgebied Walcheren, N-Beveland

17d Deelgebied Zuid-Beveland west

17e Deelgebied Zuid-Beveland oost

17f Deelgebied
West Zeeuwsch-Vlaanderen

17g Deelgebied
Oost Zeeuwsch-Vlaanderen

Overzichtskaart
Natuurdoelen voor de Zeeuwse EHS

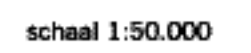

Ruimte-inbegrenzing
faunairanden

Bijlage 17a: Deelgebied Schouwen-Duiveland

- bestaande natuur, in eigendom bij een natuurbeschermingsorganisatie
- bestaande natuur, in beheer bij een natuurbeschermingsorganisatie
- bestaande natuur, met aankoopkittel
- bestaande natuur, in eigendom bij (semi)overheid
- beheersgebied
- nieuwe natuur
- nieuwe natuur, natuurcompensatieproject *)

Opmerkingen:
In eigendom te verwerven dijk en zijn niet weergegeven.
In getijdengebied zijn alleen aan land grenzende platen en slikken weergegeven.

Afdeling Landelijk Gebied en Water

Natuurgebiedsplan Zeeland 2001

Bijlage 17b: Deelgebied Tholen - St. Philipsland

verklaring:

- bestaande natuur, in eigendom bij een natuurbeschermingsorganisatie
- bestaande natuur, in beheer bij een natuurbeschermingsorganisatie
- bestaande natuur, met aankoopstijl
- bestaande natuur, in eigendom bij (semi)overheid
- beheersgebied
- nieuwe natuur
- nieuwe natuur, natuurcompensatieproject *)

*) valt niet onder de werking van het Natuurgebiedsplan

Opmerkingen:
In eigendom te verwerven dijken zijn niet weergegeven.
In gebiedsgebied zijn alleen aan land grenzende platen en slikken weergegeven.

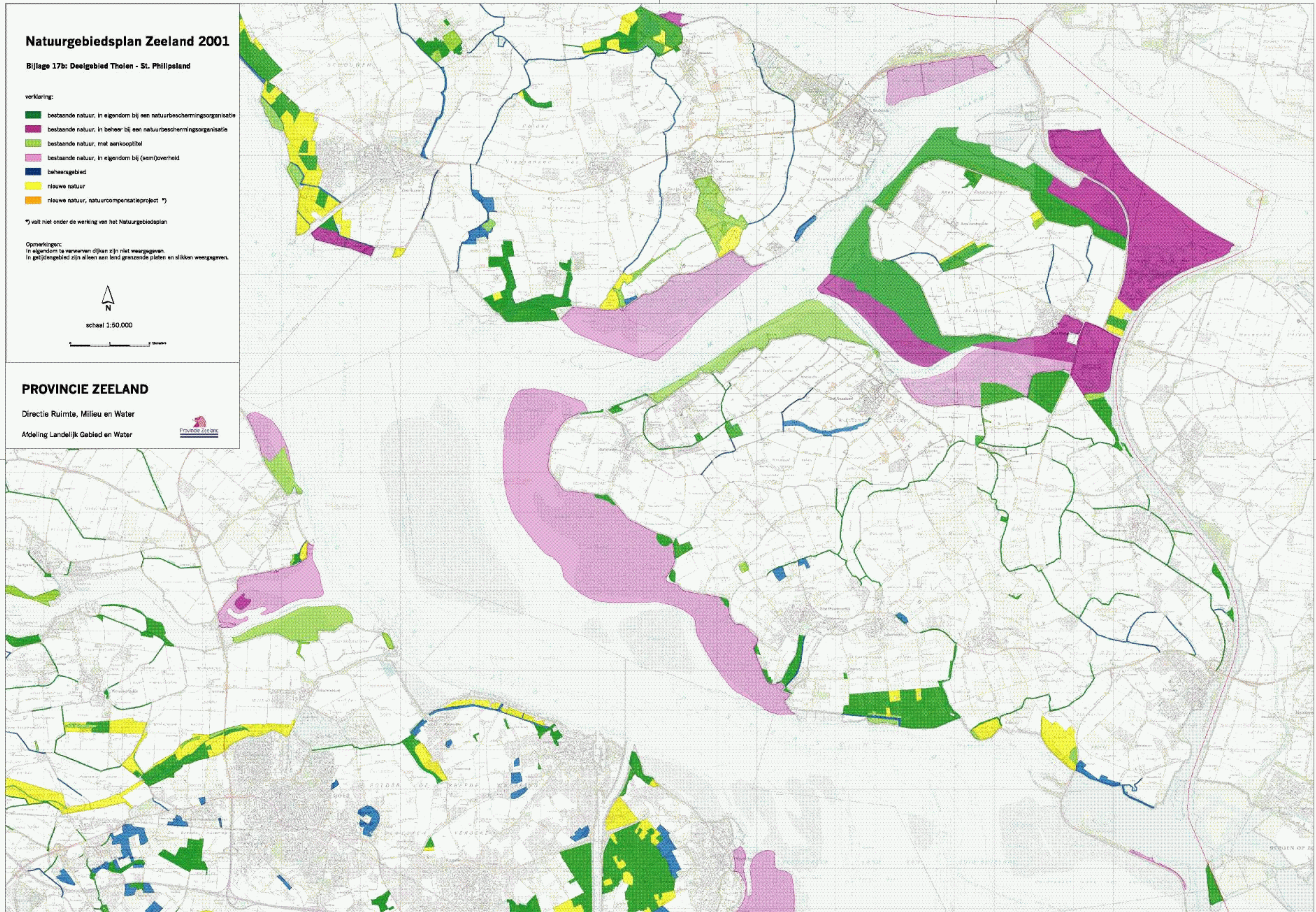
schaal 1:50.000

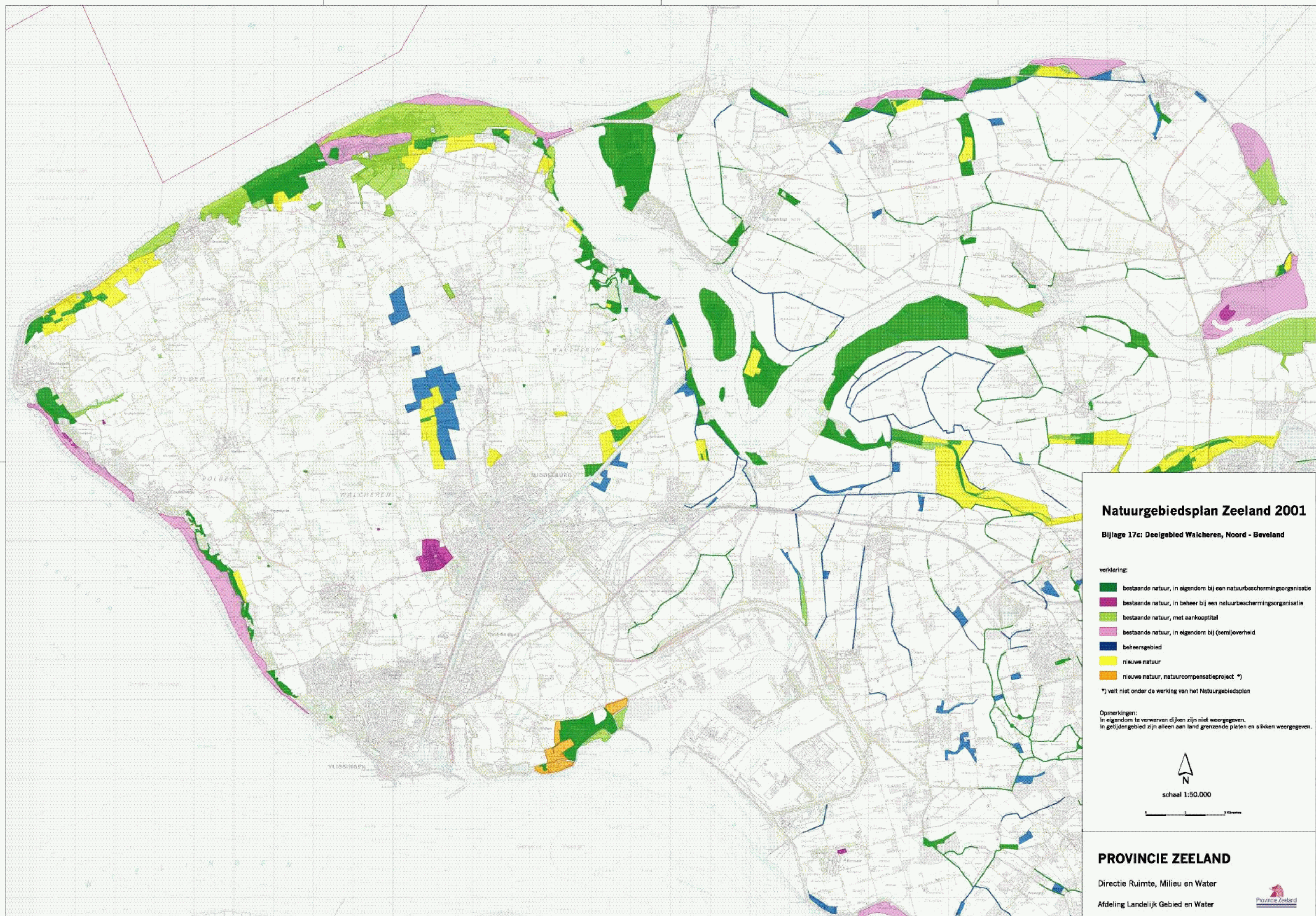

PROVINCIE ZEELAND

Directie Ruimte, Milieu en Water

Afdeling Landelijk Gebied en Water

Natuurgebiedsplan Zeeland 2001

Bijlage 17c: Deelgebied Walcheren, Noord - Beveland

verklaring:

- bestaande natuur, in eigendom bij een natuurbeschermingsorganisatie
- bestaande natuur, in beheer bij een natuurbeschermingsorganisatie
- bestaande natuur, met aankooptitel
- bestaande natuur, in eigendom bij (semi)overheid
- beheersgebied
- nieuwe natuur
- nieuwe natuur, natuurcompensatieproject *)

*) valt niet onder de werking van het Natuurgebiedsplan

Opmerkingen:
In eigendom te verwerven dijken zijn niet weergegeven.
In gebied zijn alleen aan land grenzende platen en slikken weergegeven.

schaal 1:50.000

PROVINCIE ZEELAND

Directie Ruimte, Milieu en Water

Afdeling Landelijk Gebied en Water

Natuurgebiedsplan Zeeland 2001

Bijlage 17d: Deelgebied Zuid - Beveland west

verklaring:

- bestaende natuur, in eigendom bij een natuurbeschermingsorganisatie
- bestaende natuur, in beheer bij een natuurbeschermingsorganisatie
- bestaende natuur, met aankooptitel
- bestaende natuur, in eigendom bij (semi)overheid
- beheersgebied
- nieuwe natuur
- nieuwe natuur, natuurcompensatieproject *)

*) valt niet onder de werking van het Natuurgebiedsplan

Opmerkingen:
In eigendom te verwerven dijken zijn niet weergegeven.
In getijdengebied zijn alleen aan land grenzende platen en slikken weergegeven.

schaal 1:50.000

PROVINCIE ZEELAND

Directie Ruimte, Milieu en Water

Afdeling Landelijk Gebied en Water

Natuurgebiedsplan Zeeland 2001

Bijlage 17e: Deelgebied Zuid - Beveland oost

verklaring:

- bestaande natuur, in eigendom bij een natuurbeschermingsorganisatie
- bestaande natuur, in beheer bij een natuurbeschermingsorganisatie
- bestaande natuur, met aankoopoptiel
- bestaande natuur, in eigendom bij (semi)overheid
- beheersgebied
- nieuwe natuur
- nieuwe natuur, natuurcompensatieproject *)

*) valt niet onder de werking van het Natuurgebiedsplan

Opmerkingen:
In eigendom te verwerven dijken zijn niet weergegeven.
In getijdengebied zijn alleen aan land grenzende plassen en slikken weergegeven.

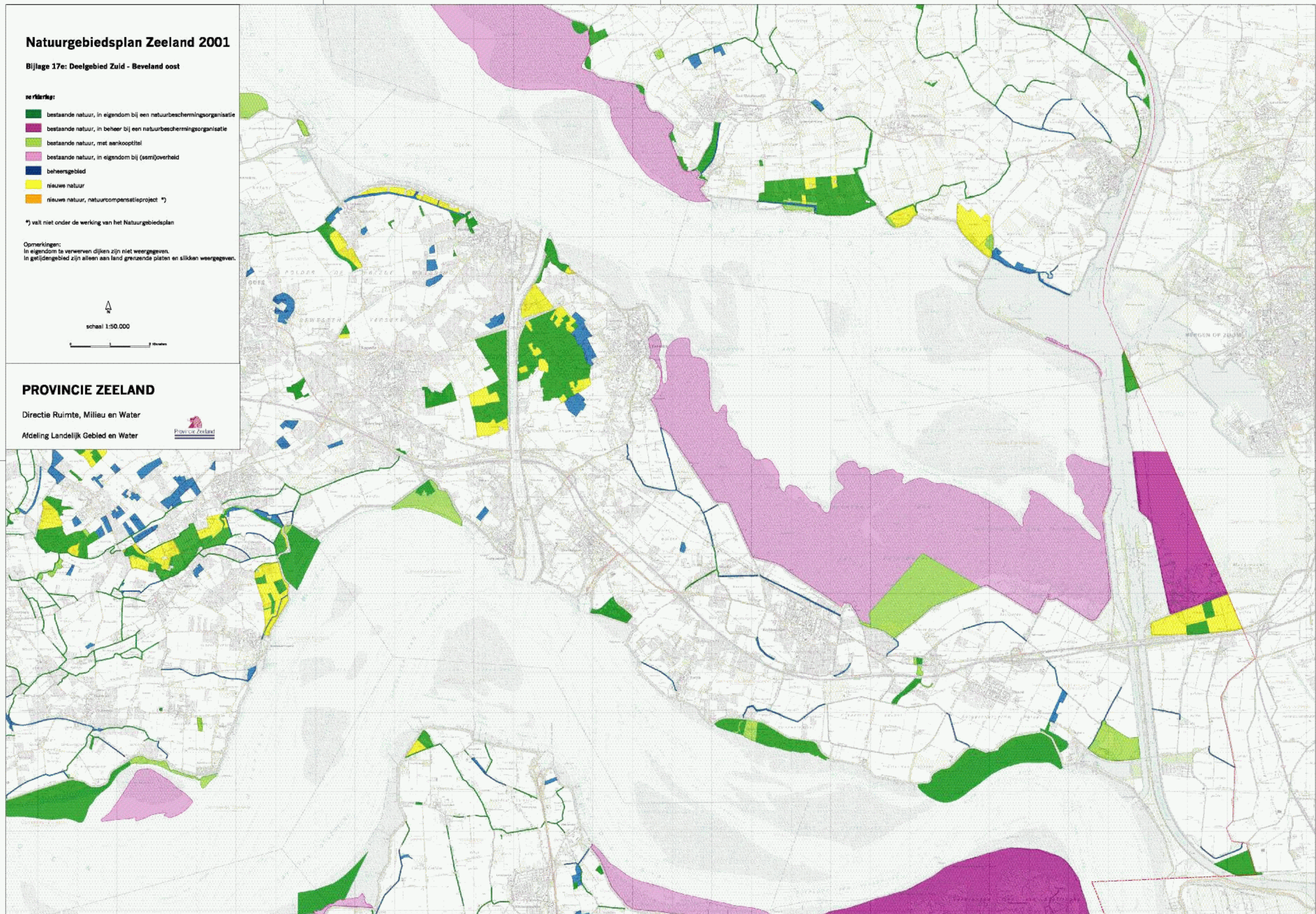
schaal 1:50.000

PROVINCIE ZEELAND

Directie Ruimte, Milieu en Water

Afdeling Landelijk Gebied en Water

Natuurgebiedsplan Zeeland 2001

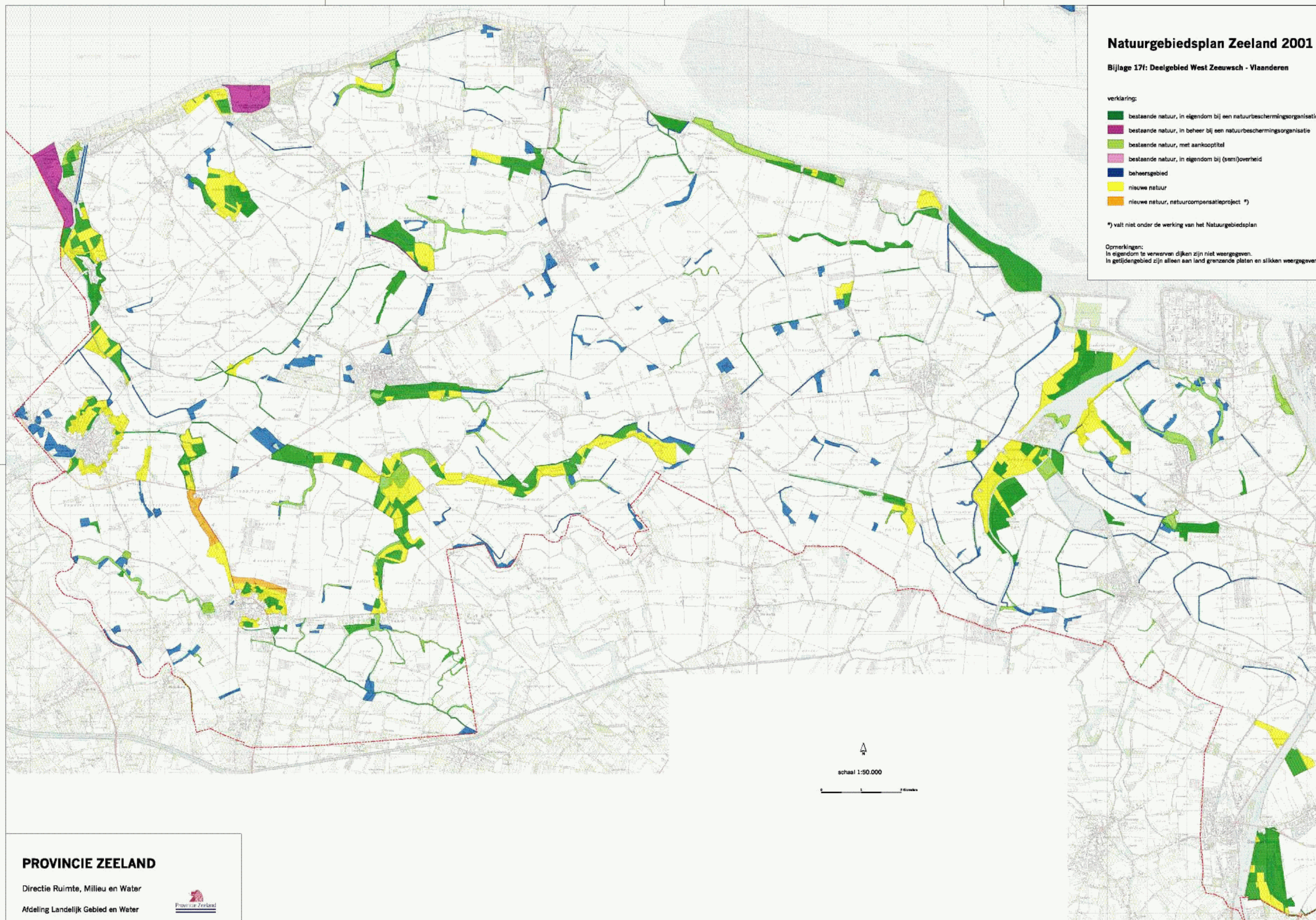
Bijlage 17f: Deelgebied West Zeeuwsch - Vlaanderen

verklaring:

- bestaande natuur, in eigendom bij een natuurbeschermingsorganisatie
- bestaande natuur, in beheer bij een natuurbeschermingsorganisatie
- bestaande natuur, met aankooptitel
- bestaande natuur, in eigendom bij (semi)overheid
- beheersgebied
- nieuwe natuur
- nieuwe natuur, natuurcompensatieproject *)

*) valt niet onder de werking van het Natuurgebiedsplan

Opmerkingen:
In eigendom te verwerven dijken zijn niet weergegeven.
In getijdengebied zijn alleen aan land grenzende platen en slikken weergegeven.

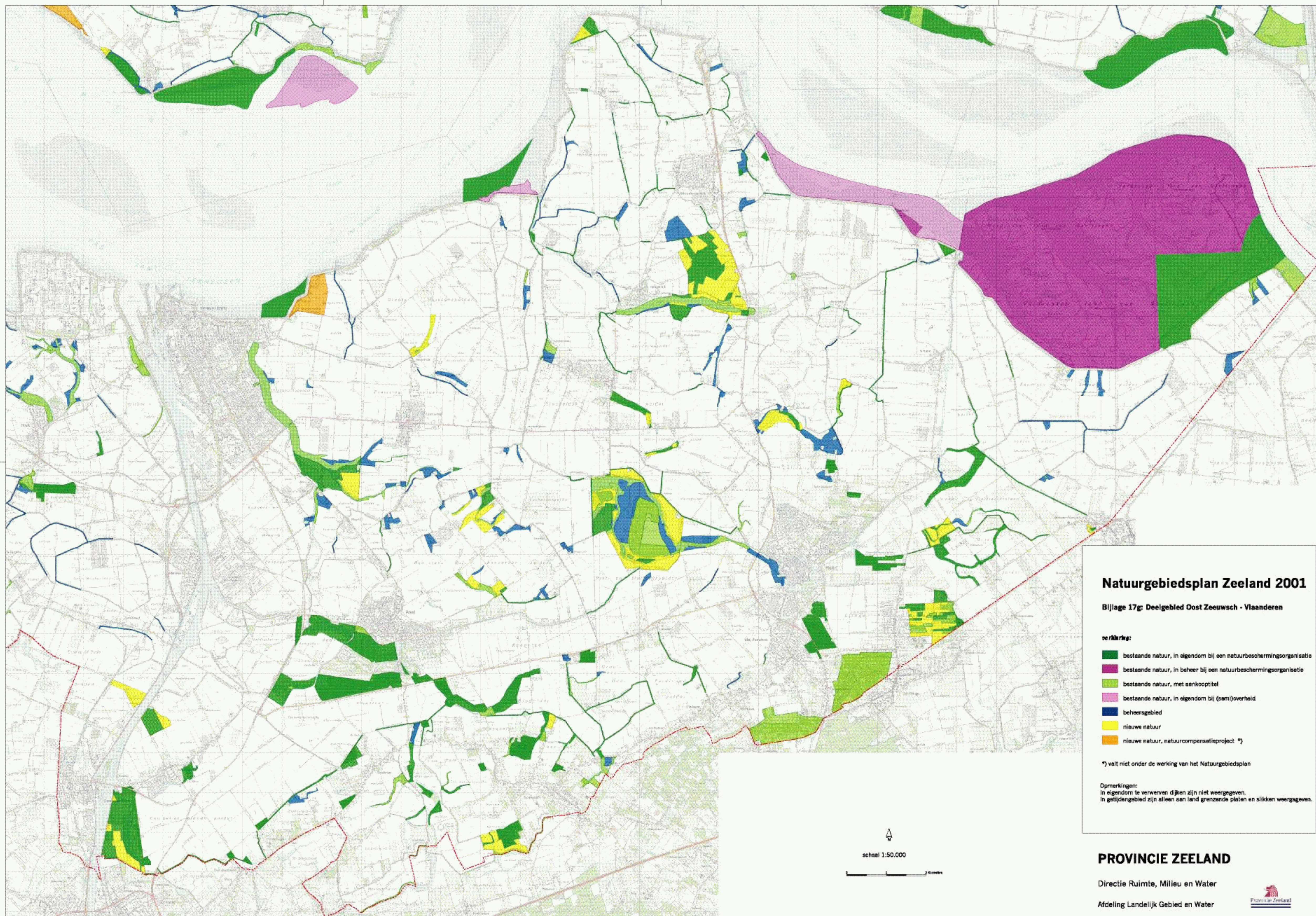

PROVINCIE ZEELAND

Directie Ruimte, Milieu en Water

Afdeling Landelijk Gebied en Water

Natuurgebiedsplan Zeeland 2001

Bijlage 17g: Deelgebied Oost Zeeuwsch - Vlaanderen

verklaring:

- bestaende natuur, in eigendom bij een natuurbeschermingsorganisatie
- bestaende natuur, in beheer bij een natuurbeschermingsorganisatie
- bestaende natuur, met aankooptitel
- bestaende natuur, in eigendom bij (semi)overheid
- beheersgebied
- nieuwe natuur
- nieuwe natuur, natuurcompensatieproject *)

*) valt niet onder de werking van het Natuurgebiedsplan

Opmerkingen:
In eigendom te verwerven dijken zijn niet weergegeven.
In getijdengebied zijn alleen aan land grenzende platen en slikken weergegeven.

schaal 1:50.000

PROVINCIE ZEELAND

Directie Ruimte, Milieu en Water

Afdeling Landelijk Gebied en Water

Natuurgebiedsplan Zeeland 2001

bijlage 18: Overzichtskaart Natuurdoelen voor de Zeeuwse EHS

verklaring:

grote natuurlijke eenheden

- deeltwateren (nz-1.1, gg-2.1, gg-2.2, az-2.1, az-2.2, az-2.3)
- duinen (du-2.1)
- moerassen (zk-2.1b, zk-2.1z)
- bossen (zk-2.2)

halfnatuurlijke eenheden

- brakwatergemeenschap (zk-3.2)
- zoetwatergemeenschap (zk-3.1, hz-3.2)
- zilt grasland en brakke ruigte (zk-3.3, du-3.3)
- nat schraalgrasland (du-3.5, hz-3.7, zk-3.5)
- rietland en ruigte (zk-3.4, hz-3.3)
- bloemrijk grasland (du-3.6, hz-3.6, zk-3.6)
- droog grasland (hz-3.5, du-3.7)
- cultuurgrasland (hz-4.2, zk-4.2)
- struweel-, mantel en zoom (du-3.10, zk-3.8)
- bosgemeenschap (hz-3.13, zk-3.10, du-3.11, du-3.14, zk-3.13)
- inheemse boscultuur (hz-4B.3, zk-4B.4)
- natte ecologische verbingszone
- 12 grote, halfnatuurlijke eenheid (zie bijlage 4)
- grens fysisch geografische regio's
- wegen
- kernen

schaal 1:150.000

PROVINCIE ZEELAND

Directie Ruimte, Milieu en Water

Afdeling Landelijk Gebied en Water

Natuurgebiedsplan Zeeland 2001

Bijlage 19: Ruime - jas begrenzing faunaran

verklaring:

- 1 zoekgebied individuele overeenkomsten faunaranbeheer
- 2 zoekgebied projecten faunaranbeheer
- provincie grens

PROVINCIE ZEELAND

Directie Ruimte, Milieu en Water

Afdeling Landelijk Gebied en Water

